

Zespół Szkół w Łukawcu

**Wymagania edukacyjne
niezbędne do otrzymania przez ucznia
poszczególnych śródrocznych i rocznych
ocen klasyfikacyjnych**

**JĘZYK POLSKI
KLASY IV – VIII**

ROK SZKOLNY 2022/2023

I. Kontrakt nauczyciel – uczeń

1. Uczniowie zapoznawani są z wymaganiami edukacyjnymi na poszczególne oceny na pierwszych zajęciach.
2. Oceny są jawne, oparte o znane uczniom kryteria.
3. Ocena okresowa i roczna nie są średnią ocen cząstkowych.
4. Stopnie cząstkowe, a także wkład pracy i zaangażowanie ucznia wpływają na ocenę semestralną i roczną.
5. Uczeń ma prawo do poprawy prac klasowych (wypracowań literackich, sprawdzianów gramatycznych) ocenionych niedostatecznie w terminie podanym przez nauczyciela, pozostałe oceny niedostateczne uczeń może poprawić, lecz w terminie, który nie przekracza dwóch tygodni: odpowiedź ustna, zadanie domowe.
6. Prace stylistyczne powinny być poprawione i ocenione w ciągu dwóch tygodni
7. W ocenie prac stylistycznych uczniów posiadających problemy natury dyslektycznej nie uwzględnia się błędów ortograficznych, nacisk kładzie się na wartość merytoryczną prac
8. Wymagania edukacyjne dostosowuje się do indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów, uwzględniając zalecenia poradni psychologiczno – pedagogicznej (jeśli uczeń takową posiada).
9. Poprawa jest dobrowolna, ocena z poprawy jest wpisywana do dziennika obok oceny pierwotnej.
10. Poprawa oceny odbywa się w terminie do dwóch tygodni od momentu uzyskania informacji o ocenie.
11. Kartkówki i odpowiedzi ustne mogą obejmować materiał z ostatnich dwóch / trzech lekcji i nie są wcześniej zapowiadane.
12. Uczeń systematycznie odrabia zadania domowe, na lekcję przynosi podręcznik, zeszyt ćwiczeń, zeszyt oraz przybory szkolne;
13. Brak zadań domowych, brak podręcznika/ ćwiczeń/ zeszytu uczeń zgłasza nauczycielowi na początku lekcji.
W przypadku braku podręcznika, zeszytu ćwiczeń, zeszytu przedmiotowego lub nieobecności – uczeń zobowiązany jest do uzupełnienia brakujących zadań i notatek na następną lekcję lub w terminie ustalonym z nauczycielem;
14. Brak zadania domowego lub nieprzygotowanie do odpowiedzi ustnej uczeń zgłasza nauczycielowi na początku lekcji.
15. Każdemu uczniowi przysługuje możliwość trzykrotnego zgłoszenia nieprzygotowania do zajęć lekcyjnych podczas semestru. Po wykorzystaniu podanego limitu uczeń otrzymuje za każde kolejne nieprzygotowanie ocenę niedostateczną. Niewykorzystane nieprzygotowania nie przechodzą na kolejny semestr.

II. Formy aktywności na lekcjach języka polskiego

Na zajęciach z języka polskiego ocenianiu podlegają następujące obszary aktywności uczniów: prace klasowe, sprawdziany, kartkówki, testy kompetencji - czytanie ze zrozumieniem, prace literackie, odpowiedzi ustne lub pisemne aktywności, znajomość zasad ortograficznych i struktur gramatycznych, zadania domowe, testy diagnostyczne, umiejętność pracy w grupie, aktywność na zajęciach, praca w domu.

ustne:

- czytanie,
- recytacja (wiersz, proza),

- opowiadanie przeczytanego tekstu,
- wypowiedź na dany temat,

pisemne:

zawartość merytoryczna:

- zrozumienie tematu,
- dobór materiału,
- jakość materiału,

struktura pracy:

- dobór formy,
- kompozycja i układ,
- spójność wywodu,

poziom komunikacyjny:

- poprawność słownikowo-frazeologiczna,
- poprawność składniowa,
- poprawność fleksyjna,
- poprawność słowotwórcza.

aktywność:

oceniana na podstawie ilości zdobytych „+” (trzy plusy ocena 5) i „-”(trzy minusy ocena 1)

praca w domu :

ocenie podlegają zadania domowe, głównie tworzenie wypowiedzi pisemnych i ustnych.

III. Kryteria oceniania

a) kryteria oceniania wypowiedzi ustnych:

ocena celująca: uczeń opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony programem nauczania, biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych z programu nauczania danej klasy; jego wypowiedzi ustne cechują się dojrzałością myślenia; posiada bardzo bogaty zasób słów;

ocena bardzo dobra: uczeń wypowiada się bez pomocy nauczyciela, a jego wypowiedź jest poprawna pod względem merytorycznym i językowym, posiada duży zakres słownictwa i bardzo dobrze opanował wiadomości i umiejętności językowe w danej klasie; posiada bogaty zasób słów;

ocena dobra: uczeń posiada ogólne wiadomości i umiejętności w zakresie programu danej klasy, pracuje sprawnie, bezbłędnie, starannie, ale oczekuje potwierdzenia u nauczyciela poprawności podjętych działań, posiada przeciętny zasób słów;

ocena dostateczna: uczeń posiada podstawowe wiadomości i umiejętności w zakresie programu danej klasy, a tempo jego pracy jest umiarkowane; popełnia błędy, które potrafi poprawić samodzielnie lub przy pomocy nauczyciela, jego praca wymaga wskazówek i wyjaśnień; wypowiedzi formułuje z pomocą nauczyciela; posiada ograniczony zasób słownictwa czynnego;

ocena dopuszczająca: uczeń potrafi sformułować wypowiedź jedynie z pomocą nauczyciela; z trudem przyswaja podstawowe wiadomości i umiejętności z zakresu programu danej klasy; ma wolne tempo pracy; jest niepewny i niesamodzielny; wymaga częstej pomocy nauczyciela;

na lekcji rzadko zabiera głos; posiada bardzo ograniczony zasób słownictwa;

ocena niedostateczna: uczeń nie jest w stanie sformułować wypowiedzi nawet z pomocą nauczyciela; wykazuje znaczne braki w opanowaniu materiału przewidzianego do realizacji w danej klasie; dysponuje bardzo ubogim słownictwem i nie przejawia chęci poprawy.

b) kryteria oceniania prac pisemnych:

ocena celująca: praca pisemna jest wzorowa pod względem gramatycznym, leksykalnym i ortograficznym, zawiera struktury wykraczające poza program nauczania, wypowiedzi pisemne cechują się dojrzałością myślenia oraz samodzielnością w wykonywaniu zadań dodatkowych;

ocena bardzo dobra: praca poprawna pod względem gramatycznym, leksykalnymi ortograficznym, uczeń swobodnie, wielostronnie i oryginalnie realizuje temat, a jego praca jest logiczna i spójna treściowo, swobodnie stosuje poznane na lekcji konstrukcje gramatyczne;

ocena dobra: praca na ogół poprawna, błędy gramatyczne, leksykalne i ortograficzne pojawiają się sporadycznie i nie wpływają na logiczny sens wypowiedzi pisemnej;

ocena dostateczna: praca zawiera poważniejsze błędy gramatyczne, leksykalne lub ortograficzne, które często utrudniają rozumienie wypowiedzi, a temat zostaje zrealizowany schematycznie i pobieżnie;

ocena dopuszczająca: praca zawiera liczne, poważne błędy świadczące o niepełnym opanowaniu materiału i niezrozumieniu tematu; wypowiedź jest nielogiczna i chaotyczna, a tekst niezgodny z tematem;

ocena niedostateczna: praca zawiera bardzo liczne, poważne błędy świadczące o niedostatecznym opanowaniu materiału; wypowiedź jest niezrozumiała, a tekst niezgodny z tematem; (lub) uczeń nie podejmuje próby pisania; praca jest niesamodzielna (pisana przez kogoś innego, odpisana lub skopiowana z innych źródeł np. internet);

c) kryteria oceniania dyktanda:

- ocena celująca – praca bezbłędna i staranna;
- ocena bardzo dobra – 1-2 błędy w pisowni;
- ocena dobra – 3-4 błędy w pisowni;
- ocena dostateczna – 5-6 błędów w pisowni;
- ocena dopuszczająca – 7-8 błędów w pisowni;
- ocena niedostateczna – ponad 8 błędów w pisowni;

d) kryteria oceniania sprawdzianów i testów:

- Celujący: 100% - 96% (+ poprawnie wykonane zadanie dodatkowe jeżeli jest)
- Bardzo dobry: 95% - 90%
- Dobry: 89% - 70%
- Dostateczny: 69% - 50%
- Dopuszczający: 49% - 30%
- Niedostateczny: 29% - 0%

Waga oceny

1. Sprawdziany gramatyczne/prace klasowe 1
2. Testy diagnozujące/kompetencji 1
3. Recytacja 1
4. Prace literackie 1
5. Dyktanda 1
6. Kartkówki 1
7. Odpowiedzi ustne 1
8. Zadania domowe 1
9. Aktywność na zajęciach / Praca na lekcji /indywidualna lub grupowa, projekt 1
10. Zajęcie miejsca w konkursach szkolnych i międzyszkolnych/olimpiadach 1
11. Nieprzygotowanie do lekcji / brak zadania 1

IV. DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ DO MOŻLIWOŚCI UCZNIÓW ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI

Uczniowie posiadający opinię poradni psychologiczno- pedagogicznej o specyficznych trudnościach w uczeniu się oraz uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie nauczania indywidualnego i specjalnego są oceniani z uwzględnieniem zaleceń poradni.

Nauczyciel dostosowuje wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia posiadającego opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej o specyficznych trudnościach w uczeniu się.

W stosunku do wszystkich uczniów posiadających dysfunkcję zastosowane będą zasady wzmocnienia poczucia własnej wartości, bezpieczeństwa , motywowania do pracy i doceniania małych sukcesów.

Dysleksja, dysgrafia i dysortografia:

- wskazywać wybrane fragmenty dłuższych tekstów do opracowania w domu i na nich sprawdzać technikę czytania
- dawać więcej czasu na czytanie tekstów, poleceń, instrukcji, szczególnie podczas samodzielnej pracy lub sprawdzianów, w miarę potrzeby pomagać w ich odczytaniu
- czytanie lektur szkolnych lub innych opracowań rozłożyć w czasie,
- raczej nie angażować do konkursów czytania,
- uwzględniać trudności w rozumieniu treści, szczególnie podczas samodzielnej pracy z tekstem, dawać więcej czasu, instruować lub zalecać przeczytanie tekstu wcześniej
- częściej sprawdzać zeszyty szkolne ucznia, ustalić sposób poprawy błędów, czuwać nad wnikliwą ich poprawą, oceniać poprawność i sposób wykonania prac
- w rozumieniu treści, szczególnie podczas samodzielnej pracy z tekstem, dawać więcej czasu, instruować lub zalecać przeczytanie tekstu wcześniej w domu częściej sprawdzać zeszyty szkolne ucznia, ustalić sposób poprawy błędów, czuwać nad wnikliwą ich poprawą, oceniać poprawność i sposób wykonania prac
- dać uczniowi czas na przygotowanie się do pisania dyktanda poprzez podanie mu trudniejszych wyrazów,
- w przypadku trudności w redagowaniu wypowiedzi pisemnych uczyć tworzenia schematów pracy, planowania kompozycji wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie,

zakończenie)

- pomagać w doborze argumentów, jak również odpowiednich wyrażen i zwrotów
- nie obniżać ocen za błędy ortograficzne i graficzne w wypracowaniach
- podać uczniom jasne kryteria oceny prac pisemnych (wiedza, dobór argumentów, logika wywodu, treść, styl, kompozycja itd.)
- dawać więcej czasu na prace pisemne, sprawdzać, czy uczeń skończył notatkę z lekcji, w razie potrzeby skracać wielkość notatek
- przypadku trudności z odczytaniem pracy odpytać ucznia ustnie

ADHD:

- omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności
- podawanie poleceń w prostszej formie, dzielenie złożonych treści na proste, bardziej zrozumiałe części
- stosowanie pochwał wobec ucznia
- przywoływanie uwagi ucznia w celu zwiększenia koncentracji
- wykorzystywanie szczególnych talentów ucznia
- korzystanie z pomocy nauczyciela wspomagającego przy odczytywaniu poleceń i tekstów oraz przy zapisywaniu odpowiedzi

Zespół Aspergera:

- omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności
- systematyczne przywoływanie uwagi i kontaktu wzrokowego
- stosowanie prostych, jasnych komunikatów bezpośrednio do ucznia
- ustalenie systemu nagradzania za właściwe zachowanie i aktywność na lekcji i konsekwentnie jego wdrażanie i przestrzeganie
- wydłużenie lub ustalenie określonego czasu pracy
- przygotowanie ucznia do wszelkich zmian w otoczeniu i rozkładzie dnia,
- korzystanie z pomocy nauczyciela wspomagającego przy odczytywaniu poleceń i tekstów oraz przy zapisywaniu odpowiedzi.

Słabostyszenie:

- dzielenie materiału na mniejsze partie, ewentualnie zaznaczanie w podręczniku najważniejszych treści do zapamiętania,
- wydłużanie czasu na odpowiedź,
- udzielanie dodatkowych wskazówek podczas samodzielnej pracy,
- wprowadzanie dodatkowych środków dydaktycznych, np. plansz, ilustracji,
- kierowanie do ucznia prostych i zrozumiałych poleceń,
- zwracanie się do ucznia głosem wyraźnym, zrozumiałym,
- kierowanie się do dziecka twarzą „na wprost”.

Ocenę z przedmiotu ustala nauczyciel prowadzący. Podstawą oceniania jest uwzględnianie wkładu pracy i zaangażowania , a nie poziom wiadomości czy umiejętności ucznia.

V. WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE NA POSZCZEGÓLNE OCENY

KLASA 4

1. Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.
2. Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

Kształcenie językowe

Stosuje wiedzę językową w zakresie:

- słownictwa (np. dobiera wyrazy bliskoznaczne oraz wyrazy pokrewne w rodzinę wyrazów)
- składni (konstruuje poprawne zdania pojedyncze, stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu, rozróżnia zdania pojedyncze, złożone i równoważnik zdania, wskazuje orzeczenie w zdaniu, zna wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące i pytające)
- fleksji (wskazuje czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki i przysłówki w zdaniu, przy pomocy nauczyciela określa formę odmiennej części mowy, odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych)
- fonetyki (zna alfabet, dzieli wyrazy na litery, głoski i sylaby).

Tworzenie wypowiedzi

- nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z innymi uczniami i nauczycielem,
- formułuje pytania i udziela prostych odpowiedzi pod względem konstrukcyjnym, wypowiada komunikaty zawierające proste informacje,
- wyraża wprost swoje intencje,
- odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej i potrafi odpowiednio do sytuacji komunikacyjnej skierować prośbę, pytanie, odmowę, wyjaśnienie,
- stosuje zwroty grzecznościowe podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem,
- mówi na temat, opowiada o obserwowanych zdarzeniach, akcji książki, filmu,
- za pomocą kilku zdań opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę,
- za pomocą kilku prostych zdań opisuje obraz, ilustrację, plakat,
- stosuje wyrazy o znaczeniu dosłownym,
- wygłasza tekst utworu z pamięci,
- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu,
- zna podstawowe zasady dotyczące pisowni wielką literą oraz pisowni ó – u, rz – ż, ch – h,
- dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu,
- zna podstawowe zasady układu graficznego listu prywatnego, dialogu, ramowego planu wypowiedzi i z pomocą nauczyciela zapisuje list, dialog, układa plan ramowy wypowiedzi,
- zapisuje kilkuzdaniowe opowiadanie odtwórcze,
- za pomocą kilku prostych zdań tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci, zwierzęcia,
- za pomocą kilku prostych zdań tworzy opis obrazu, ilustracji, plakatu,
- stara się o estetykę zapisu wypowiedzi.

Kształcenie literackie i kulturowe

Słuchanie:

- skupia uwagę na krótkich wypowiedziach innych osób,
- reaguje na wypowiedzi innych werbalnie i niewerbalnie (mimiką, gestem, postawą),
- rozumie polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów,
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, przeprosiny,
- wskazuje najważniejsze informacje w wysłuchanym niedługim tekście, zwłaszcza w jego warstwie dosłownej,
- rozumie ogólny sens słuchanych utworów.

Czytanie:

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji,
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, przeprosiny,
- wskazuje najważniejsze informacje w odpowiednich akapitach przeczytanego tekstu, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost,
- rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi,
- rozumie ogólny sens czytanych utworów,
- stara się czytać teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym.

Docieranie do informacji – samokształcenie:

- sprawdza pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym,
- korzysta z różnych źródeł informacji.

Samokształcenie/ interpretacja utworu

- mówi o swoich reakcjach czytelniczych,
- dostrzega zabiegi stylistyczne w utworach literackich, w tym funkcję obrazowania poetyckiego w liryce,
- z pomocą nauczyciela wskazuje epitet, porównanie, przenośnię, rymy,
- wie, co tworzy rytm – wskazuje wers, strofę, refren,
- odróżnia fikcję od rzeczywistości,
- odróżnia elementy fantastyczne od realistycznych,
- określa wybrane elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia,
- rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator),
- zna cechy baśni i legendy,
- wyodrębnia komiks, film i spektakl spośród innych przekazów i tekstów kultury.

3. Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

Kształcenie językowe:

Stosuje wiedzę językową w zakresie:

- słownictwa (wykorzystuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne w tworzonym tekście, tworzy rodzinę wyrazów),
- składni (konstruuje zdania pojedyncze proste i rozwinięte oraz wypowiedzenia złożone i równoważniki zdań, używa różnych typów wypowiedzeń: oznajmujących, rozkazujących, pytających, wykrzyknikowych),
- fleksji (określa formę gramatyczną czasowników, rzeczowników, przymiotników; łączy wypowiedzenia składowe za pomocą spójnika w wypowiedzenie złożone;

- poprawnie zapisuje formy bezokoliczników oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego czasowników w czasie przyszłym i przeszłym),
- fonetyki (wykorzystuje umiejętność dzielenia wyrazów na sylaby przy przenoszeniu wyrazów do następnej linijki),
- stosuje zasady estetycznego zapisu tekstu.

Tworzenie wypowiedzi:

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej,
- dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzi prostych i rozwiniętych, wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące,
- formułuje pytania otwarte,
- udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych,
- wypowiada się w kilku logicznie ze sobą połączonych zdaniach na tematy związane z codziennością, otaczającą rzeczywistością, lekturą,
- stosuje zwroty grzecznościowe i odpowiednie konstrukcje składniowe (np. tryb przypuszczający) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem,
- wskazuje wyrazy o znaczeniu dosłownym i metaforycznym,
- składa życzenia, tworzy wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry,
- wypowiada się w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne,
- opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, obraz, ilustrację, plakat, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni,
- dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne,
- recytuje utwór poetycki, oddając jego ogólny nastrój i sens,
- stosuje zasady poprawnej wymowy i akcentowania wyrazów rodzimych posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem).,
- stosuje podstawowe zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji,
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i potrafi zastosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą,
- dzieli wyrazy na głoski i litery, rozróżnia funkcję zmiękczącą i sylabotwórczą i w typowych przykładach konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logiczno-składniowym,
- używa wypowiedzi pojedynczych i złożonych w zależności do adresata i sytuacji świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące,
- zapisuje pytania otwarte,
- udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych samodzielnie zapisuje dialog,
- dzieli wypowiedzi na części kompozycyjne,
- tworzy ramowy plan wypowiedzi,
- układa opowiadanie odtwórcze,
- redaguje notatkę w formie prostego schematu, tabeli, planu zapisuje prostą instrukcję, np. przepis kulinarny, zasady gry,
- tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci, zwierzęcia, obrazu, ilustracji, plakatu, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni w liście prywatnym, dialogu, zaproszeniu stosuje odpowiedni układ graficzny.

Kształcenie literackie i kulturowe

- słucha innych i uczestniczy w rozmowie, zadaje pytania, odpowiada,

- wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego tekstu, tworzy prostą notatkę w formie tabeli, schematu, kilkuzdaniowej wypowiedzi,
- powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszonej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszonej historii rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów,
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi,
- określa temat i główną myśl tekstu,
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych,
- wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schemat,
- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi,
- rozpoznaje cechy życzeń, ogłoszenia, instrukcji, przepisu,
- wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, posługuje się akapitami,
- poprawnie artykułuje i akcentuje wyrazy, stosuje intonację zdaniową podczas głośnego czytania utworów,

Samokształcenie/ interpretacja utworu

- wybiera odpowiednie informacje ze słownika ortograficznego, encyklopedii, czasopisma, stron internetowych,
- nazywa swoje reakcje czytelnicze,
- nazywa zabiegi stylistyczne w utworach literackich (epitet, porównanie, przenośnia, rym), rozumie funkcję obrazowania poetyckiego w liryce,
- dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe,
- odróżnia autora od osoby mówiącej w utworze,
- określa i nazywa elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia,
- wskazuje cechy baśni i legendy w utworze,
- rozpoznaje elementy rytmu: wers, zwrotka, rym, refren,
- zna pojęcia: gra aktorska, dekoracja, kostiumy, rekwizyty, inscenizacja, scena, widownia, próba,
- przypisuje cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość,
- odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym).

4. Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

Kształcenie językowe:

Stosuje wiedzę językową w zakresie:

- słownictwa (wzbogaca tworzony tekst wyrazami bliskoznacznymi i przeciwstawnymi),
- składni (stosuje różnorodne typy zdań: pojedyncze i złożone oraz równoważniki; celowo używa różnych typów wypowiedzi: pytających, oznajmujących, wykrzyknikowych, rozkazujących w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji),
- fleksji (używa odmiennych części mowy w poprawnych formach) – fonetyki (stosuje wiadomości z zakresu podziału wyrazów na litery, głoski i sylaby w poprawnym ich zapisie).

Tworzenie wypowiedzi:

- udziela odpowiedzi w formie krótkiej wypowiedzi,
- uczestniczy w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami,
- łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe w zdaniu,

- wypowiada się w roli świadka i uczestnika zdarzeń,
- stosuje poprawne formy gramatyczne rzeczownika, przymiotnika, czasownika,
- gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw,
- wypowiada się logicznie i w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki,
- w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, obraz, ilustrację, plakat, stosując słownictwo służące do formułowania ocen, opinii, emocji i uczuć,
- objaśnia znaczenia dosłowne i metaforyczne wyrazów,
- odróżnia wyrazy pokrewne od synonimów wygłasza tekst poetycki z pamięci, posługując się pauzą, barwą głosu,
- stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów i intonowania wypowiedzi,
- stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji oraz potrafi je zastosować w sytuacjach nietypowych (np. wykorzystać wiedzę o wyrazach pochodnych i rodzinie wyrazów) w kilkudzaniowych wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe i stosuje się do zasad interpunkcji,
- w wypowiedziach stosuje poprawne formy gramatyczne rzeczownika, przymiotnika, czasownika w tekstach świadomie stosuje wyrazy bliskoznaczne,
- w wypowiedziach gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań,
- układa życzenia, zapisuje przepis, instrukcję, ogłoszenie,
- stosuje akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi,
- pisze logiczne i uporządkowane pod względem chronologicznym opowiadanie, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki,
- opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń,
- zapisuje dialog w opowiadaniu,
- w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę,

Kształcenie literackie i kulturowe

- koncentruje uwagę podczas słuchania dłuższych wypowiedzi innych, a zwłaszcza odtwarzanych utworów odróżnia informacje ważne od mniej ważnych,
- na podstawie słuchanego tekstu tworzy samodzielnie notatkę: rysuje plan, ilustracje do tekstu, formułuje pytania,
- właściwie odbiera intencje nadawcy komunikatu,
- odczytuje przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich,
- wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio,
- rozumie funkcję akapitu,
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych,
- wybiera i wykorzystuje informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu,
- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi oraz samodzielnie tłumaczy przenośne znaczenie wybranych wyrazów, związków wyrazów w wypowiedzi,
- wskazuje typowe elementy konstrukcyjne i stylistyczne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach,

- rozumie funkcje części składowych wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie głośno czyta utwory, uwzględniając zasady poprawnej artykulacji i intonacji.

Samokształcenie/ interpretacja utworu

- wybiera informacje niewyrażone wprost z różnych źródeł, np. czasopism, stron internetowych,
- uzasadnia swoje reakcje czytelnicze,
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia,
- identyfikuje baśń i legendę,
- rozumie podstawową funkcję wersu, zwrotki, rymu,
- rozumie funkcję akapitu jako logicznie wyodrębnionej całości w tekście objaśnia znaczenia porównań i przenośni w tekście,
- wyodrębnia elementy dzieła filmowego, odróżnia film animowany i aktorski,
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość,
- nienawiść, przyjaźń – wrogość,
- odczytuje przesłanie utworu.

5. Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

Kształcenie językowe:

Sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie:

- słownictwa (dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, odpowiednio dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej),
- składni (tworzy ciekawe pod względem składniowym wypowiedzi, stosuje się do zasad poprawności logiczno-składniowej, dba o poprawną interpunkcję wypowiedzeń złożonych),
- fleksji (w wypowiedziach stosuje w poprawnych formach odmienne i nieodmienne części mowy przewidziane w programie nauczania, w tym poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasie przeszłym i przyszłym),
- fonetyki (biegle stosuje wiadomości z zakresu fonetyki i wykorzystuje je w poprawnym zapisie wyrazów).

Tworzenie wypowiedzi:

- uzasadnia własne zdanie w rozmowie, podaje odpowiednie przykłady, stosuje się do reguł grzecznościowych,
- rozpoczyna i podtrzymuje rozmowę na temat lektury czy dzieła filmowego,
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy związane z omawianą tematyką,
- poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasie przeszłym i przyszłym,
- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła,
- interpretuje przenośne treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzy, dostosowuje tempo recytacji do treści utworu wzbogaca komunikat pozawerbalnymi środkami wypowiedzi,
- dokonuje samokrytyki wypowiedzi i doskonali ją pod względem konstrukcji i języka,

- komponuje poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji z uwzględnieniem akapitów,
- uzasadnia własne zdanie, podaje odpowiednie przykłady, np. z lektury udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym,
- w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy związane z omawianą tematyką,
- komponuje i przekształca plan wypowiedzi,
- pisze opowiadanie twórcze, list z perspektywy bohatera, baśń,
- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła, dokonuje samodzielnej autokorekty napisanego tekstu,

Kształcenie literackie i kulturowe

- przekazuje treść wysłuchanych wypowiedzi,
- odczytuje przenośny sens wysłuchanych utworów prozatorskich i poetyckich wyraża swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu,
- nazywa intencje nadawcy komunikatu,
- wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio i wykorzystuje je w wypowiedzi np. opisującej lub oceniającej postać fikcyjną lub rzeczywistą,
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych i wykorzystuje je w odczytywaniu znaczeń dosłownych i przenośnych,
- wskazuje i odczytuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi,
- wskazuje typowe elementy konstrukcyjne i stylistyczne w życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach,
- ma świadomość konstrukcji wypowiedzi i rozumie funkcje takich części składowych wypowiedzi, jak tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie,
- głośno czyta utwory, wykorzystując umiejętność poprawnej artykulacji i intonacji, aby oddać sens odczytywanego tekstu,
- wybiera informacje wyrażone pośrednio w różnych źródłach, np. czasopismach, stronach internetowych;
- konfrontuje je z innymi źródłami.

Samokształcenie/ interpretacja utworu

- konfrontuje swoje reakcje czytelnicze z innymi odbiorcami,
- objaśnia funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w utworze epickim,
- wykorzystuje wiedzę na temat wersu, zwrotki, rymu do interpretacji utworu,
- objaśnia funkcję epitetów, porównań i przenośni w tekście,
- wyróżnia wśród przekazów audiowizualnych programy informacyjne, rozrywkowe, reklamy,
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość;
- konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami.

6. Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą, a jego wiedza, umiejętności i zainteresowanie przedmiotem wykraczają poza program nauczania języka polskiego w klasie IV.

KLASA 5

1. Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.
2. Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

Kształcenie językowe

- wymienia litery w kolejności alfabetycznej,
- dzieli wyrazy na sylaby,
- wskazuje rzeczownik,
- podaje liczby, rodzaj i przypadek rzeczownika,
- wskazuje przymiotnik,
- podaje liczby, przypadki, osoby i rodzaje przymiotnika,
- stopniuje przymiotniki i przysłówki,
- wskazuje czasowniki,
- podaje liczby, rodzaje i osoby czasownika,
- wskazuje czasowniki w czasie przeszłym, teraźniejszym i przyszłym,
- określa bezokolicznik jak formę nieosobową czasownika,
- wskazuje przysłówki, przymyki, spójniki, liczebniki wśród innych części mowy,
- definiuje liczebniki główne i porządkowe,
- podaje nazwy głównych części zdania,
- definiuje dopełnienie, przydawkę, okolicznik i stosuje w zdanie,
- określa, czym jest równoważnik zdania,
- odróżnia zdanie pojedyncze od złożonego,
- odróżnia zdanie pojedyncze nierozwinięte od zdania pojedynczego rozwiniętego,
- rozróżnia zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące,
- definiuje zdania złożone współrzędnie, podrzędnie, zdania składowe w zdaniu złożonym

Tworzenie wypowiedzi

Mówienie:

- nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z innymi uczniami i nauczycielem,
- formułuje proste pytania i udziela prostych odpowiedzi pod względem konstrukcyjnym wypowiada komunikaty zawierające proste informacje,
- wyraża wprost swoje intencje,
- odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej i potrafi odpowiednio do sytuacji komunikacyjnej skierować prośbę, pytanie, odmowę, wyjaśnienie, zaproszenie, instrukcję, gratulacje, życzenia,
- stosuje podstawowe zwroty grzecznościowe podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem mówi na temat, opowiada o obserwowanych zdarzeniach, akcji książki, filmu,
- za pomocą prostych zdań opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę za pomocą prostych zdań opisuje obraz, ilustrację, plakat,
- wygłasza tekst utworu z pamięci.

Pisanie:

- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu zna podstawowe zasady dotyczące pisowni wielką literą oraz pisowni ó – u, rz – ż, ch – h,
- tworzy proste wypowiedzi oraz notatki na podany temat,
- uzupełnia prosty schemat, tabelę,
- zna podstawowe zasady układu graficznego listu prywatnego i oficjalnego, dialogu, zaproszenia, ogłoszenia, planu ramowego wypowiedzi i z pomocą nauczyciela zapisuje list, dialog, układa plan ramowy i szczegółowy wypowiedzi, redaguje zaproszenie, ogłoszenie, instrukcję, pamiętnik i dziennik pisany z perspektywy bohatera i własnej
- zapisuje kilkudziesięciu opowiadanie odtwórcze z dialogiem,
- za pomocą prostych zdań tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci – za pomocą prostych zdań tworzy opis obrazu, ilustracji, plakatu,
- stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (np. dobiera wyrazy bliskoznaczne), składni (konstruuje poprawne zdania pojedyncze, stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu), fleksji (stosuje czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki i przysłówki w zdaniu), fonetyki (dzieli wyrazy przy przenoszeniu do następnej linii, zna sposoby oznaczania miękkości głosek, zauważa różnicę między wymową a zapisem samogłosek ustnych, dźwięcznych i bezdźwięcznych),
- stara się dbać o estetykę zapisu wypowiedzi.

Analiza i interpretacja tekstów kultury

- mówi o swoich reakcjach czytelnicznych wyraża swój stosunek do postaci,
- odróżnia fikcję od rzeczywistości,
- odróżnia elementy fantastyczne od realistycznych,
- odróżnia autora od osoby mówiącej w tekście literackim,
- określa najważniejsze elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, omawia akcję,
- zna cechy baśni, legendy, bajki, wie, co to jest mit rozpoznaje wers, strofę, rym, refren,
- rozpoznaje przenośnię, porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy,
- wyodrębnia film i spektakl teatralny spośród innych przekazów i tekstów kultury oraz potrafi nazwać ich twórcy (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa).

Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Słuchanie:

- skupia uwagę na prostych wypowiedziach innych osób,
- reaguje na wypowiedzi innych werbalnie i niewerbalnie (mimiką, gestem, postawą) rozumie polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów,
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji,
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, zaproszenie, gratulacje, życzenia, przeprosiny, instrukcję,
- rozumie ogólny sens słuchanych utworów,
- dostrzega etyczny wymiar języka (prawdę, kłamstwo, przemilczanie informacji, brutalizację wypowiedzi).

Czytanie:

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji (autor, narrator, czytelnik, słuchacz),
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, zaproszenie, gratulacje, życzenia, przeprosiny, instrukcję, ogłoszenie,

- wskazuje najważniejsze informacje w przeczytanym tekście, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost, i uzupełnia na podstawie czytanego tekstu różne typy notatek graficznych o te informacje,
 - wskazuje części składowe wypowiedzi (tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie),
 - rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi,
 - rozumie ogólny sens czytanych utworów – rozpoznaje w wypowiedziach podstawowe części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówek) rozpoznaje zdanie pojedyncze i zdanie złożone,
 - sprawdza pisownię wyrazów w słowniku ortograficznym – wyszukuje synonimy w słowniku wyrazów bliskoznacznych,
 - wybiera proste informacje z hasła encyklopedycznego, czasopisma, podanej strony internetowej.
3. Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

Kształcenie językowe:

- porządkuje wyrazy w kolejności alfabetycznej,
- poprawnie dzieli wyrazy na sylaby,
- odróżnia głoski od liter,
- określa rodzaj rzeczownika,
- odmienia rzeczownik i przymiotnik przez liczby i przypadki,
- wypisuje z tekstu rzeczowniki wraz z określającymi je przymiotnikami,
- stopniuje przymiotniki i przysłówki,
- odmienia czasowniki przez liczby, rodzaje i osoby,
- odróżnia czasowniki w czasie przeszłym, teraźniejszym i przyszłym,
- rozpoznaje bezokolicznik,
- określa rodzaj czasownika,
- wyszukuje przysłówki, przyimki i spójniki w tekście,
- rozpoznaje przysłówki pochodzące od przymiotników,
- wskazuje wyrażenia przyimkowe,
- odróżnia liczebniki główne od porządkowych,
- wskazuje liczebniki zbiorowe,
- wskazuje podmiot jako wykonawcę czynności i potrafi zdefiniować podmiot szeregowy i domyślny,
- wskazuje orzeczenie jako określenie czynności lub stanu,
- wskazuje przydawkę, dopełnienie i okolicznik w zdaniu,
- rozpoznaje części mowy, którymi jest wyrażona przydawka, dopełnienie i okolicznik,
- odróżnia zdanie od równoważnika zdania,
- wskazuje zdania składowe w zdaniu złożonym,
- wskazuje grupę podmiotu i grupę orzeczenia w zdaniu pojedynczym rozwiniętym,
- buduje poprawnie zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące,
- wskazuje zdanie złożone współrzędnie, zdanie złożone podrzędnie, zdania składowe w zdaniu złożonym,
- wskazuje zdanie nadrzędne i zdanie podrzędne w zdaniu złożonym podrzędnie.

Tworzenie wypowiedzi:

Mówienie:

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej,

- dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzeń prostych i rozwiniętych, stosuje wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące,
- formułuje pytania zamknięte i otwarte,
- udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych,
- wypowiada się w kilku logicznie ze sobą połączonych zdaniach na tematy związane z codziennością, otaczającą rzeczywistością, lekturą,
- stosuje zwroty grzecznościowe i odpowiednie konstrukcje składniowe (np. tryb przypuszczający) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem,
- składa życzenia, gratulacje, instruuje,
- wypowiada się w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne,
- opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, obraz, ilustrację, plakat, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (używa przysłówków i wyrażen przyimkowych),
- dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne – recytuje utwór poetycki, oddając jego ogólny nastrój i sens,
- stosuje zasady poprawnej wymowy i akcentowania wyrazów rodzimych posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem).

Pisanie:

- stosuje podstawowe zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch –h i interpunkcji,
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i potrafi zastosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą,
- poprawnie zapisuje nie z różnymi częściami mowy,
- poprawnie zapisuje wyrażenia przyimkowe,
- poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki,
- konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logicznośkładniowym używa wypowiedzeń pojedynczych i złożonych, stosuje przecinki,
- w zależności do adresata i sytuacji świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące,
- samodzielnie zapisuje dialog,
- dzieli wypowiedzi na części kompozycyjne (wstęp, rozwinięcie, zakończenie) buduje ramowy i szczegółowy plan wypowiedzi,
- układa opowiadanie odtwórcze z dialogiem oraz z elementami opisu, krótką relację, zaproszenie, ogłoszenie, pamiętnik i dziennik pisany z perspektywy bohatera i własnej,
- redaguje notatkę w formie prostego schematu, tabeli, planu,
- zapisuje instrukcję z uwzględnieniem sformułowań wskazujących na kolejność wykonywanych czynności tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci, obrazu, ilustracji, plakatu, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (używa przysłówków i wyrażen przyimkowych),
- w liście prywatnym i oficjalnym, dialogu, zaproszeniu i ogłoszeniu stosuje odpowiedni układ graficzny,
- stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wykorzystuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne w tworzonej treści), składni (konstruuje zdania pojedyncze proste i rozwinięte oraz wypowiedzenia złożone, używa różnych typów wypowiedzeń: oznajmujących, rozkazujących, pytających, wykrzyknikowych; łączy wypowiedzenia składowe za pomocą spójnika w wypowiedzenia złożone), fleksji (używa poprawnych

form gramatycznych czasowników, rzeczowników, przymiotników; poprawnie zapisuje formy bezokoliczników oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego czasowników w czasie przyszłym i przeszłym,

- stosuje zasady estetycznego zapisu tekstu.

Analiza i interpretacja tekstów kultury

- nazywa swoje reakcje czytelnicze,
- dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe,
- nazywa elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, wątki,
- wskazuje elementy akcji,
- wskazuje w utworze cechy baśni, legendy, bajki,
- rozumie, czym jest mit,
- wie, czym jest: wers, zwrotka, rym, rytm, refren,
- wskazuje w tekście porównanie, przenośnię, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy wyodrębnia film spośród innych dziedzin sztuki,
- zna pojęcia: gra aktorska, dekoracja, kostiumy, rekwizyty, inscenizacja, scena, widownia, kurtyna, kulisy, próba, program teatralny, afisz,
- przypisuje cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość,
- odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym),
- odczytuje morał baśni, bajek, zauważa metaforyczny charakter mitu.

Docieranie do informacji

- wybiera odpowiednie informacje ze słownika ortograficznego, słownika wyrazów bliskoznacznych, szkolnego słownika języka polskiego,
- korzysta z encyklopedii, czasopisma, stron internetowych.

Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

- Słuchanie:
słucha innych, uczestniczy w rozmowie oraz innych sytuacjach komunikacyjnych (zadaje pytania, odpowiada, instruuje, gratuluje, zaprasza, przeprasza),
- wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego tekstu,
- tworzy prostą notatkę w formie tabeli, schematu, kilkuzdaniowej wypowiedzi, planu,
- określa temat utworu, powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszanej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszanej historii, zauważa metaforyczny charakter baśni, legendy, bajki, mitu,
- rozpoznaje proste intencje niewyrażone wprost,
- rozpoznaje typowe wypowiedzi informacyjne i literackie,
- na podstawie intonacji odróżnia wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące i pytające,
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi określa temat i główną myśl tekstu,
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych,
- wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu wskazuje cytaty,
- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi,
- rozpoznaje cechy zaproszenia, życzeń, ogłoszenia, instrukcji, przepisu,
- określa temat utworu, powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszanej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszanej historii, zauważa metaforyczny charakter baśni, legendy, bajki, mitu, wskazuje morał wyrażony wprost,
- rozpoznaje typowe wypowiedzi informacyjne, literackie, reklamowe,

- rozumie funkcję znaków interpunkcyjnych (kropki, przecinka, znaku zapytania, wykrzyknika), akapitów i marginesów w tekście prozatorskim, wskazuje cudzysłów,
- wskazuje wersy, strofy, rymy w tekstach poetyckich,
- poprawnie artykułuje i akcentuje wyrazy, stosuje intonację zdaniową podczas głośnego czytania utworów odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych,
- rozpoznaje w wypowiedziach liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik,
- rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (orzeczenie, podmiot),
- odróżnia zdanie pojedyncze od zdania złożonego, zdanie pojedyncze rozwinięte od zdania nierozwiniętego rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, rodzajów gramatycznych (rzeczownik, przymiotnik), osób, czasów i rodzajów gramatycznych (czasownik), określa stopień przymiotnika i przysłówka,
- posługuje się alfabetem, uwzględnia różnice między zapisem a wymową samogłosek nosowych, głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych, oznacza miękkość głosek.

4. Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

Kształcenie językowe:

- określa liczbę liter i głosek w podanych wyrazach,
- poprawnie przenosi wyrazy do następnej linii,
- odróżnia samogłoski i spółgłoski,
- stosuje rzeczowniki i przymiotniki w odpowiednich formach,
- odróżnia przymiotniki w rodzaju męskoosobowym i niemęskoosobowym,
- stosuje czasowniki w odpowiednich formach,
- określa osobę, liczbę i rodzaj czasownika,
- odróżnia formę osobową od nieosobowej,
- tworzy przysłówki od przymiotników,
- stopniuje przymiotniki i przysłówki,
- posługuje się przysłówkami w zdaniu,
- rozpoznaje wyrażenia przyimkowe,
- uzupełnia wypowiedź pisemną odpowiednimi spójnikami,
- stosuje poprawne formy liczebników zbiorowych, głównych i porządkowych
- wskazuje i nazywa podmiot domyślny i szeregowy,
- wskazuje orzeczenie w podanych zdaniach,
- ustala pytania, na które odpowiada przydawka i dopełnienie, rozpoznaje części mowy, którymi jest wyrażona przydawka,
- ustala, na jakie pytania odpowiada okolicznik
- przekształca równoważniki zdania w zdania,
- układa zdania złożone ze zdań pojedynczych,
- rozwija zdania nierozwinięte w zdania rozwinięte,
- przekształca zdania oznajmujące w pytające,
- odróżnia zdania złożone współrzędnie od zdań złożonych podrzędnie,
- wskazuje zdanie nadrzędne i zdanie podrzędne w zdaniu złożonym podrzędnie,
- stosuje odpowiednie spójniki, łącząc zdania pojedyncze w złożone

Tworzenie wypowiedzi:

Mówienie:

- przedstawia własne zdanie w rozmowie świadomie dobiera intonację zdaniową,
- udziela odpowiedzi w formie krótkiej wypowiedzi,
- uczestniczy w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami; łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe w zdaniu
- wypowiada się w roli świadka i uczestnika zdarzeń,
- gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw,
- wypowiada się logicznie i w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłowki i wyrażenia przyimkowe,
- w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, obraz, ilustrację, plakat, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć (np. epitety, porównania, zdrobnienia, poprawnie używa odpowiedniego stopnia przymiotnika i przysłówka),
- objaśnia znaczenia dosłowne i metaforyczne wyrazów odróżnia wyrazy pokrewne od synonimów,
- umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wzbogaca tworzony tekst wyrazami bliskoznacznymi i przeciwstawnymi), składni (stosuje różnorodne typy zdań: pojedyncze i złożone; celowo używa różnych typów wypowiedzi: pytających, oznajmujących, wykrzyknikowych, rozkazujących w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji), fleksji (używa odmiennych części mowy w poprawnych formach),
- wygłasza tekst poetycki z pamięci, posługując się pauzą, barwą głosu; zwraca uwagę na ważne treści tekstu stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów i intonowania wypowiedzi.

Pisanie:

- stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji
- poprawnie używa i zapisuje formy nieosobowe czasownika,
- w kilkuzdaniowych wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe i stosuje się do zasad interpunkcji,
- w tekstach świadomie stosuje wyrazy bliskoznaczne, zastępuje powtarzające się w tekście wyrazy odpowiednimi zaimkami,
- w wypowiedziach gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw,
- układa życzenia, gratulacje, zapisuje przepis, instrukcję, ogłoszenie, zaproszenie stosuje akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi,
- pisze logiczne i uporządkowane pod względem chronologicznym opowiadanie, streszcza utwory fabularne,
- świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe; opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń (pamiętnik, dziennik),
- zapisuje dialog w opowiadaniu,
- w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć (np. epitety, porównania, zdrobnienia) opisując obraz, rzeźbę, ilustrację, plakat, stosuje podstawowe słownictwo charakterystyczne dla danej dziedziny sztuki,
- dostrzega błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawia.

Analiza i interpretacja tekstów kultury

- uzasadnia swoje reakcje czytelnicze,
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, wątek – posługuje się pojęciami akcja, fabuła, związek przyczynowo-skutkowy,
- identyfikuje baśń, legendę, mit, bajkę, komiks,
- rozumie podstawową funkcję wersu, zwrotki, rymu, rytmu oraz objaśnia znaczenie i funkcję środków poetyckich, takich jak: przenośnia, porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy,
- rozumie funkcję akapitu jako logicznie wyodrębnionej całości w tekście,
- wyodrębnia elementy dzieła filmowego, zna główne etapy powstawania filmu i przedstawienia, rozumie pojęcie adaptacji,
- określa zadania twórców dzieła filmowego i teatralnego – aktora, reżysera, dekoratora, suflera, reżysera,
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość,
- odczytuje przesłanie utworu.

Docieranie do informacji

- wie, jakiego typu informacje zawierają słownik ortograficzny, słownik wyrazów bliskoznacznych, słownik języka polskiego, słownik wyrazów obcych i umiejętnie je stosuje,
- wybiera informacje niewyrażone wprost z różnych źródeł, np. czasopism, stron internetowych.

Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Słuchanie:

- koncentruje uwagę podczas słuchania dłuższych wypowiedzi innych oraz odtwarzanych utworów,
- w typowych sytuacjach komunikacyjnych cytuje wypowiedzi innych, wyraża swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu,
- odróżnia informacje ważne od mniej ważnych,
- właściwie odbiera intencje nadawcy komunikatu (również te niewyrażone wprost),
- na podstawie słuchanego tekstu tworzy notatkę, pisze krótkie streszczenie odróżnia wypowiedzi literackie od informacyjnych i reklamowych,
- dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy,
- odczytuje przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich (objaśnia morał baśni, bajki, wyjaśnia metaforyczny charakter mitu),
- na podstawie intonacji odróżnia zdania neutralne od wykrzyknikowych,
- wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio rozumie funkcję akapitu i cytatu w wypowiedzi,
- objaśnia przenośne znaczenie wybranych wyrazów, związków wyrazów w wypowiedzi odróżnia teksty literackie od informacyjnych i reklamowych,
- dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy,
- odczytuje przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich,
- wskazuje typowe elementy konstrukcyjne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach,
- głośno czyta utwory, uwzględniając zasady poprawnej artykulacji i intonacji,
- wskazuje różnice między rzeczownikami, czasownikami, przymiotnikami, liczebnikami, zaimkami, przyimkami i spójnikami i rozpoznaje równoważnik zdania,

- rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, osób, rodzajów; odróżnia formy osobowe czasowników od nieosobowych (bezokolicznik, formy zakończone na -no, -to).
5. Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

Kształcenie językowe

- bezbłędnie odróżnia samogłoski i spółgłoski
- określa przypadek i liczbę danego rzeczownika,
- określa przypadek, rodzaj i liczbę danego przymiotnika,
- określa rodzaj przymiotnika w liczbie pojedynczej i mnogiej,
- poprawnie stosuje czasowniki w różnych rodzajach,
- tworzy poprawne formy trudnych czasowników,
- określa osobę, rodzaj i liczbę danego czasownika,
- używa bezokoliczników w wypowiedzi,
- przekształca teksty pisane w czasie teraźniejszym na teksty pisane w czasie przeszłym lub przyszłym,
- stosuje formy prostą i złożoną czasowników w czasie przyszłym,
- określa znaczenie przysłówków w zdaniu,
- stopniuje przymiotniki i przysłówki,
- dostrzega związek między przysłówkiem a czasownikiem,
- określa znaczenie przyimków i spójników w zdaniu,
- rozróżnia wyrażenia przyimkowe wskazujące na miejsce i wskazujące na czas,
- stosuje poprawne formy liczebników wielowyrzowych,
- rozpoznaje główne części zdania w tekście,
- zaznacza przydawki na wykresach zdań pojedynczych,
- zaznacza dopełnienie i okolicznik na wykresach zdań pojedynczych
- przekształca zdania w równoważniki zdania i odwrotnie,
- stosuje odpowiednie spójniki, łączące zdania pojedyncze w zdania złożone,
- buduje zdania pojedyncze rozwinięte,
- przekształca zdania rozkazujące tak, by wyrażały prośbę,
- potrafi odróżnić wykres zdania złożonego współrzędnie od wykresu zdania złożonego podrzędnie,
- wykonuje wykresy zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie.

Tworzenie wypowiedzi:

Mówienie:

- uzasadnia własne zdanie w rozmowie, podaje odpowiednie przykłady, cytuje, stosuje się do reguł grzecznościowych,
- rozpoczyna i podtrzymuje rozmowę na temat lektury czy dzieła filmowego,
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym,
- w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką,
- poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasach przeszłym i przyszłym,

- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła,
- interpretuje przenośne treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania,
- zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzy, dostosowuje tempo recytacji do treści utworu wzbogaca komunikat pozawerbalnymi środkami wypowiedzi,
- dokonuje samokrytyki wypowiedzi i doskonali ją pod względem konstrukcji i języka.

Pisanie:

- potrafi zastosować reguły ortograficzne w sytuacjach nietypowych (np. wykorzystać wiedzę o wyrazach pochodnych i rodzinie wyrazów, pisowni nie w przeciwstawieniach),
- przekształca zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, a także zdania w równoważniki zdań i odwrotnie – odpowiednio do przyjętego celu,
- komponuje poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji,
- uzasadnia własne zdanie, podaje odpowiednie przykłady, np. z lektury,
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką
- komponuje i przekształca plan wypowiedzi,
- pisze opowiadanie twórcze, list z perspektywy bohatera, baśń,
- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła,
- sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, odpowiednio dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej), składni (tworzy ciekawe pod względem składniowym wypowiedzi, stosuje się do zasad poprawności logiczno-składniowej, dba o poprawną interpunkcję wypowiedzi złożonych), fleksji (w wypowiedziach stosuje w poprawnych formach odmienne i nieodmienne części mowy przewidziane w programie nauczania, w tym poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasach przeszłym i przyszłym), fonetyki (biegle stosuje wiadomości z zakresu fonetyki i wykorzystuje je w poprawnym zapisie wyrazów),
- dokonuje samodzielnej autokorekty napisanego tekstu.

Analiza i interpretacja tekstów kultury

- konfrontuje swoje reakcje czytelnicze z innymi odbiorcami,
- charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi,
- objaśnia funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w utworze epickim oraz środków stylistycznych w utworze poetyckim (w tym rozróżnia ożywienie i uosobienie jako rodzaje przenośni),
- wykorzystuje wiedzę na temat wersu, zwrotki, rymu, rytmu, refrenu do interpretacji utworu,
- wyróżnia wśród przekazów audiowizualnych programy informacyjne, rozrywkowe, reklamy; dostrzega różnice między celem tych programów,
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość,
- konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami.

Docieranie do informacji

- w zależności od celu poszukiwań świadomie wybiera odpowiedni słownik (słownik ortograficzny, słownik wyrazów bliskoznacznych, słownik języka polskiego, słownik wyrazów obcych),

- konfrontuje ze sobą informacje zgromadzone na podstawie różnych źródeł.

Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Słuchanie:

- przekazuje treść wysłuchanych wypowiedzi, potrafi ustosunkować się do wypowiedzi innych oraz nawiązać do nich podczas własnej wypowiedzi,
- uzasadnia swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu,
- nazywa intencje nadawcy komunikatu, dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi, w sytuacjach typowych odróżnia fakty od opinii.

Czytanie:

- wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio i wykorzystuje je w wypowiedzi np. opisującej lub oceniającej postać fikcyjną lub rzeczywistą,
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych i wykorzystuje je w odczytaniu znaczeń dosłownych i przerośnych,
- wykorzystuje treści zawarte w artykule, instrukcji, przepisie, tabeli, schemacie i notatce – nazywa intencje nadawcy komunikatu, dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi,
- nazywa osobę mówiącą w tekście w zależności od rodzaju utworu (podmiot liryczny, narrator) w sytuacjach typowych odróżnia fakty od opinii,
- wskazuje typowe elementy stylistyczne i graficzne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach,
- dostrzega relacje między takimi elementami konstrukcji, jak tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie,
- głośno czyta utwory, wykorzystując umiejętność poprawnej artykulacji i intonacji, aby oddać sens odczytywanego tekstu,
- rozumie funkcje użytych w tekście zdań pojedynczych rozwiniętych i nierozwiniętych, pojedynczych i złożonych, równoważników zdań,
- rozumie funkcję użytych form przypadków, liczb, osób, czasów w tekstach literackich, użytkowych, reklamowych.

6. Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą, a jego wiedza, umiejętności i zainteresowanie przedmiotem wykraczają poza program nauczania języka polskiego w klasie V.

KLASA 6

1. Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.
2. Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

Kształcenie językowe

- rozpoznaje i wskazuje odmienne części mowy,
- wyjaśnia pojęcia: *czasowniki dokonane, czasowniki niedokonane, strona czynna, strona bierna, czasowniki przechodnie, czasowniki nieprzechodnie, bezokolicznik,*
- wymienia rodzaje zaimków,
- podaje zasady używania dłuższych i krótszych form zaimków,
- wymienia nieodmienne części mowy,

- wyjaśnia pojęcia: *wykrzyknik i partykuła*,
- przedstawia podział wypowiedzeń,
- wymienia rodzaje związków wyrazowych,
- wymienia części zdania,
- definiuje zdanie złożone,
- wymienia cechy zdań złożonych współrzędnie i zdań złożonych podrzędnie,
- wymienia cechy różnych typów zdań współrzędnych,
- posługuje się terminami i pojęciami: *zdanie złożone, zdanie złożone podrzędnie, zdania złożone współrzędnie (łączne, rozłączne, przeciwstawne, wynikowe)*.

Tworzenie wypowiedzi

Mówienie:

- nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z innymi uczniami i nauczycielem,
- formułuje proste pytania i udziela prostych odpowiedzi pod względem konstrukcyjnym w rozmowie zadaje pytania uzupełniające,
- wypowiada komunikaty zawierające proste informacje wyraża wprost swoje intencje,
- odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej i potrafi odpowiednio do sytuacji komunikacyjnej skierować prośbę, pytanie, odmowę, wyjaśnienie, zaproszenie, instrukcję, gratulacje, życzenia, przekonać, zachęcić, przestrzec,
- stosuje podstawowe zwroty grzecznościowe podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem mówi na temat, opowiada o obserwowanych zdarzeniach, akcji książki, filmu,
- za pomocą prostych zdań opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę za pomocą prostych zdań opisuje obraz, ilustrację, plakat, fotografię,
- wygłasza tekst utworu z pamięci (teksty poetyckie, fragmenty prozy) – stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu zna podstawowe zasady dotyczące pisowni wielką literą oraz pisowni ó – u, rz – ż, ch – h,
- tworzy proste wypowiedzi oraz notatki na podany temat – uzupełnia prosty schemat, tabelę,
- zna podstawowe zasady układu graficznego listu prywatnego i oficjalnego, dialogu, zaproszenia, ogłoszenia, planu ramowego i szczegółowego wypowiedzi i z pomocą nauczyciela zapisuje list, dialog, układa plan ramowy i szczegółowy wypowiedzi, redaguje zaproszenie, ogłoszenie, instrukcję, pamiętnik i dziennik pisany z perspektywy bohatera i własnej, proste sprawozdanie,
- zapisuje kilkudzaniowe opowiadanie odtwórcze z dialogiem,
- za pomocą prostych zdań tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci za pomocą prostych zdań tworzy opis obrazu, ilustracji, plakatu, fotografii,
- stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (np. dobiera wyrazy bliskoznaczne), składni (konstruuje poprawne zdania pojedyncze, stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu), fleksji (stosuje czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki i przysłówki w zdaniu), fonetyki (dzieli wyrazy przy przenoszeniu do następnej linii, zna sposoby oznaczania miękkości głosek, zauważa różnicę między wymową a zapisem samogłosek ustnych, dźwięcznych i bezdźwięcznych),
- stara się dbać o estetykę zapisu wypowiedzi.

Analiza i interpretacja tekstów kultury

- mówi o swoich reakcjach czytelniczych,

- porównuje swoje wrażenia związane z odbiorem innych tekstów wyraża swój stosunek do postaci,
- odróżnia fikcję od rzeczywistości,
- rozpoznaje typowe elementy fikcji, charakterystyczne dla poznanych gatunków,
- odróżnia elementy fantastyczne od realistycznych w baśniach, legendach, mitach, bajkach, opowiadaniach, powieściach,
- odróżnia autora od osoby mówiącej w tekście literackim,
- charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi,
- określa najważniejsze elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia,
- omawia akcję – wyodrębnia w utworze epickim wydarzenia układające się w wątki,
- rozpoznaje baśń, legendę, bajkę, mit, powieść, opowiadanie, komiks, fraszkę, wiersz, przysłowie rozpoznaje wers, strofę, rym, refren, rytm,
- odróżnia wiersz rymowany od nierymowanego (białego),
- rozpoznaje przenośnię, porównane, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, ożywienie,
- wyodrębnia film, program informacyjny, program rozrywkowy, spektakl teatralny spośród innych przekazów i tekstów kultury oraz potrafi nazwać ich tworzywo (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa),
- odczytuje informacje z plakatu teatralnego.

Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Słuchanie:

- skupia uwagę na prostych wypowiedziach innych osób,
- reaguje na wypowiedzi innych werbalnie i niewerbalnie (mimiką, gestem, postawą) rozumie polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów,
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji,
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, zaproszenie, gratulacje, życzenia, przeprosiny, zawiadomienie, ogłoszenie, instrukcję, w tym przepis wskazuje najważniejsze informacje w wysłuchanym niedługim tekście, zwłaszcza w jego warstwie dosłownej, i uzupełnia różne typy notatek graficznych o te informacje,
- rozumie ogólny sens słuchanych utworów rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów,
- dostrzega etyczny wymiar języka (prawdę, kłamstwo, przemilczanie informacji, brutalizację wypowiedzi) rozpoznaje manipulację.

Czytanie:

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji (autor, narrator, czytelnik, słuchacz),
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, zaproszenie, gratulacje, życzenia, przeprosiny, zawiadomienie, instrukcję, ogłoszenie, w tym przepis,
- wskazuje najważniejsze informacje w przeczytanym tekście, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost, i uzupełnia na podstawie czytanego tekstu różne typy notatek graficznych o te informacje,
- wskazuje części składowe wypowiedzi (tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie) rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi,
- rozumie ogólny sens czytanych utworów określa nastrój wypowiedzi,
- wyciąga wnioski z przesłanek zawartych w tekście, w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz rozpoznaje manipulację,

- rozumie mechanizmy oddziaływania reklam na odbiorcę,
 - stara się czytać teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, wyróżnia pauzą koniec wypowiedzenia,
 - rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (orzeczenie, podmiot) – rozpoznaje w wypowiedziach podstawowe części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik),
 - rozpoznaje zdanie pojedyncze i zdanie złożone wskazuje cudzysłów,
 - sprawdza pisownię wyrazów w słowniku ortograficznym,
 - wyszukuje synonimy w słowniku wyrazów bliskoznacznych,
 - wybiera proste informacje z hasła encyklopedycznego, poradnika, leksykonu, czasopisma, podanej strony internetowej.
3. Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

Kształcenie językowe

- odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych,
- wymienia kategorie gramatyczne poszczególnych części mowy,
- uzupełnia zdania właściwymi formami czasowników,
- wskazuje formy dokonane w tekście,
- wskazuje zdania, w których podmiot nie jest wykonawcą czynności,
- przekształca czasowniki ze strony czynnej na bierną i z biernej na czynną,
- wskazuje różnice w wymowie i pisowni podanych bezokoliczników,
- wyjaśnia zasady pisowni końcówek bezokoliczników
- używa zaimków w odpowiednim kontekście,
- zastępuje różne wyrazy zaimkami,
- wymienia cechy nieodmiennych części mowy,
- odróżnia nieodmienne części mowy od odmiennych,
- wskazuje typy wypowiedzi w tekstach,
- przekształca równoważniki zdań w zdania,
- definiuje rodzaje związków wyrazowych,
- charakteryzuje poszczególne części zdania,
- rozpoznaje zdania złożone współrzędnie.

Tworzenie wypowiedzi:

Mówienie:

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej,
- dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzi prostych i rozwiniętych, stosuje wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące,
- formułuje pytania zamknięte i otwarte,
- udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych,
- wypowiada się w kilku logicznie ze sobą połączonych zdaniach na tematy związane z codziennością, otaczającą rzeczywistością, lekturą,
- stosuje zwroty grzecznościowe i odpowiednie konstrukcje składniowe (np. tryb przypuszczający) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem,

- składa życzenia, gratulacje, instruuje, przekonuje, zachęca, przestrzega,
- wypowiada się w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne,
- opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, obraz, ilustrację, plakat, fotografię, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (używa przysłówków i wyrażeń przymikowych),
- dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne,
- recytuje utwór poetycki, oddając jego ogólny nastrój i sens,
- stosuje zasady poprawnej wymowy i akcentowania wyrazów rodzimych,
- posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem, postawą ciała),
- stosuje podstawowe zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji,
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i potrafi zastosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą,
- poprawnie zapisuje nie z różnymi częściami mowy poprawnie zapisuje wyrażenia przymikowe,
- poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki,
- konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logicznoskładniowym używa wypowiedzi pojedynczych i złożonych, stosuje przecinki,
- w zależności do adresata i sytuacji świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące,
- samodzielnie zapisuje dialog,
- dzieli wypowiedzi na części kompozycyjne (wstęp, rozwinięcie, zakończenie) buduje ramowy i szczegółowy plan wypowiedzi,
- układa opowiadanie odtwórcze z dialogiem oraz z elementami opisu, krótką relację, proste sprawozdanie, zaproszenie, ogłoszenie, pamiętnik i dziennik pisany z perspektywy bohatera i własnej, regulamin,
- redaguje notatkę w formie prostego schematu, tabeli, planu,
- zapisuje instrukcję z uwzględnieniem sformułowań wskazujących na kolejność wykonywanych czynności tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci, obrazu, ilustracji, fotografii, plakatu, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (używa przysłówków i wyrażeń przymikowych),
- w liście prywatnym i oficjalnym, dialogu, zaproszeniu i ogłoszeniu stosuje odpowiedni układ graficzny,
- stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wykorzystuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne w tworzonym tekście), składni (konstruuje zdania pojedyncze proste i rozwinięte oraz wypowiedzenia złożone, używa różnych typów wypowiedzi: oznajmujących, rozkazujących, pytających, wykrzyknikowych; łączy wypowiedzenia składowe za pomocą spójnika w wypowiedzenia złożone, rozdziela przecinkiem wypowiedzenia składowe w wypowiedzeniu złożonym), fleksji (używa poprawnych form gramatycznych czasowników, rzeczowników, przymiotników, zaimków, liczebników; poprawnie zapisuje formy bezokoliczników oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego czasowników w czasie przyszłym i przeszłym),
- stosuje zasady estetycznego zapisu tekstu.

Analiza i interpretacja tekstów kultury

- nazywa swoje reakcje czytelnicze,

- dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe,
- nazywa elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, wątki,
- wyodrębnia wątki,
- wskazuje elementy akcji,
- wskazuje w utworze cechy baśni, legendy, bajki, mitu, opowiadania, powieści, wiersza, fraszki komiksu rozpoznaje przysłowie,
- wskazuje w tekście porównanie, przenośnię, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, ożywienie posługuje się terminami: wiersz rymowany i nierymowany (biały),
- wyodrębnia film spośród innych dziedzin sztuki,
- zna pojęcia: gra aktorska, dekoracja, kostiumy, rekwizyty, inscenizacja, scena, widownia, kurtyna, kulisy, próba, program teatralny, afisz, ujęcie, kadr, plan,
- przypisuje cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada,
- odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym),
- odczytuje przesłanie baśni, odczytuje morał bajek, zauważa metaforyczny charakter mitu,
- odczytuje informacje z plakatu teatralnego.

Docieranie do informacji

- wybiera odpowiednie informacje ze słownika ortograficznego, słownika wyrazów bliskoznacznych, szkolnego słownika języka polskiego, słownika frazeologicznego,
- korzysta z encyklopedii, czasopisma, stron internetowych, leksykonu, poradnika.

Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Słuchanie:

- słucha innych, uczestniczy w rozmowie oraz innych sytuacjach komunikacyjnych (zadaje pytania, odpowiada, instruuje, gratuluje, zaprasza, przeprasza),
- wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego tekstu,
- tworzy prostą notatkę w formie tabeli, schematu, kilkuzdaniowej wypowiedzi, planu,
- określa temat utworu, powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszanej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszanej historii, zauważa metaforyczny charakter baśni, legendy, bajki, mitu,
- rozpoznaje proste intencje niewyrażone wprost,
- wyciąga wnioski z przesłanek zawartych w tekście, w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz,
- rozpoznaje typowe wypowiedzi informacyjne i literackie,
- na podstawie intonacji odróżnia wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące i pytające rozumie mechanizmy oddziaływania reklam na odbiorcę,
- odróżnia fakty od opinii, wskazuje elementy perswazji.

Czytanie:

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi określa temat i główną myśl tekstu,
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych,
- wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu wskazuje cytaty,
- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi,
- rozpoznaje cechy zaproszenia, życzeń, zawiadomienia, ogłoszenia, instrukcji, przepisu,

- określa temat utworu, powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszonej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszonej historii, zauważa metaforyczny charakter baśni, legendy, bajki, mitu, wskazuje morał wyrażony wprost,
 - rozpoznaje typowe wypowiedzi informacyjne, literackie, reklamowe,
 - rozumie funkcję znaków interpunkcyjnych (kropki, przecinka, znaku zapytania, wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, nawiasu), akapitów i marginesów w tekście prozatorskim,
 - wskazuje wersy, strofy, rymy w tekstach poetyckich,
 - poprawnie artykułuje i akcentuje wyrazy, stosuje intonację zdaniową podczas głośnego czytania utworów odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych,
 - rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (orzeczenie, podmiot, dopełnienie, przydawka, okolicznik),
 - odróżnia zdanie pojedyncze od zdania złożonego, zdanie pojedyncze rozwinięte od zdania nierozwiniętego rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, rodzajów gramatycznych (rzeczownik, przymiotnik, zaimek w związku z rzeczownikiem), osób, czasów i rodzajów gramatycznych (czasownik), określa stopień przymiotnika i przysłówka,
 - posługuje się alfabetem, uwzględnia różnice między zapisem a wymową samogłosek nosowych, głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych, oznacza miękkość głosek.
4. Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

Kształcenie językowe

- rozpoznaje formę wskazanej części mowy,
- tworzy czasowniki dokonane od niedokonanych,
- wskazuje czasowniki nieprzechodnie,
- tworzy formy osobowe do podanych bezokoliczników,
- zapisuje bezokoliczniki od podanych form osobowych,
- tworzy odpowiednie formy zaimków,
- wskazuje jakie części mowy zastępują podane zaimki,
- tworzy przysłówki od podanych przymiotników
- rozpoznaje nieodmienne części mowy w tekście,
- wskazuje w tekście partykuły i wykrzykniki,
- łączy wypowiedzenia tak, aby powstały zdania złożone,
- w zdaniu wskazuje wyrazy, które tworzą związki wyrazowe,
- wskazuje wyrazy poza związkami w zdaniu,
- wskazuje w podanych zdaniach poszczególne części,
- nazywa rodzaje zdań złożonych
- tworzy i zapisuje zdania złożone współrzędnie.

Tworzenie wypowiedzi:

Mówienie:

- dostosowuje sposób wyrażania się do sytuacji komunikacyjnej, takiej jak: podziękowanie, przemówienie, wystąpienie,
- przedstawia własne zdanie w rozmowie,
- przestrzega zasad kulturalnej rozmowy dyskutuje na wybrany temat,
- świadomie dobiera wypowiedzenia, by osiągnąć zamierzony cel (np. zachęcić, przekonać, przestrzec) tworzy spójne, logiczne wypowiedzi,
- świadomie dobiera intonację zdaniową,

- udziela odpowiedzi w formie krótkiej wypowiedzi,
- uczestniczy w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami; łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe w zdaniu,
- wypowiada się w roli świadka i uczestnika zdarzeń wyjaśnia motywy postępowania postaci,
- gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw,
- wypowiada się logicznie i w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki i wyrażenia przyimkowe,
- w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, obraz, ilustrację, plakat, fotografię, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć (np. epitety, porównania, zdrobnienia, poprawnie używa odpowiedniego stopnia przymiotnika i przysłówka),
- objaśnia znaczenia dosłowne i metaforyczne wyrazów odróżnia wyrazy pokrewne od synonimów,
- umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wzbogaca tworzony tekst wyrazami bliskoznacznymi i przeciwstawnymi), składni (stosuje różnorodne typy zdań: pojedyncze i złożone; stosuje odpowiedni szyk wyrazów w zdaniu; celowo używa różnych typów wypowiedzi: pytających, oznajmujących, wykrzyknikowych, rozkazujących w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji), fleksji (używa odmiennych części mowy w poprawnych formach), wygłasza tekst poetycki z pamięci, posługując się pauzą, barwą głosu; zwraca uwagę na ważne treści tekstu,
- stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów i intonowania wypowiedzi.

Pisanie:

- stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji, poprawnie używa i zapisuje formy nieosobowe czasownika,
- w kilkuzdaniowych wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe i stosuje się do zasad interpunkcji,
- w tekstach świadomie stosuje wyrazy bliskoznaczne, zastępuje powtarzające się w tekście wyrazy odpowiednimi zaimkami,
- w wypowiedziach gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw,
- układa życzenia, gratulacje, zapisuje przepis, instrukcję, ogłoszenie, zawiadomienie, zaproszenie stosuje akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi,
- pisze logiczne i uporządkowane pod względem chronologicznym opowiadanie, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe; opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń (pamiętnik, dziennik)
- zapisuje dialog w opowiadaniu,
- w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, fotografię, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć (np. epitety, porównania, zdrobnienia),
- opisując obraz, rzeźbę, ilustrację, plakat, fotografię; stosuje podstawowe słownictwo charakterystyczne dla danej dziedziny sztuki,
- dostrzega błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawia.

Analiza i interpretacja tekstów kultury

- uzasadnia swoje reakcje czytelnicze,
- porównuje swoje wrażenia związane z odbiorem innych tekstów kultury,
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, wątek,
- rozpoznaje typowe elementy fikcji, charakterystyczne dla poznanych gatunków,
- omawia zależność osoby mówiącej (narratora, podmiotu lirycznego) i świata ukazanego w utworze posługuje się pojęciami: akcja, fabuła, związek przyczynowo-skutkowy,
- omawia powiązania między częściami tekstu (rozdział, podrozdział) w dłuższym utworze prozatorskim, np. w opowiadaniu, powieści,
- identyfikuje baśń, legendę, mit, bajkę, komiks, opowiadanie, powieść, fraszkę, wiersz, przysłowie,
- omawia akcje w utworze dramatycznym,
- rozumie podstawową funkcję wersu, zwrotki, rymu, rytmu oraz objaśnia znaczenie i funkcję środków poetyckich, takich jak: przenośnia, porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, ożywienie,
- dostrzega zależność między zastosowanymi w utworze środkami stylistycznymi a treścią rozumie funkcję akapitu jako logicznie wyodrębnionej całości w tekście,
- wyodrębnia elementy dzieła filmowego, zna główne etapy powstawania filmu i przedstawienia, rozumie pojęcie adaptacji,
- określa zadania twórców dzieła filmowego – aktora, reżysera, scenarzysty,
- określa zadania twórców dzieła teatralnego – aktora, reżysera, dekoratora, suflera posługuje się pojęciami z zakresu sztuki filmowej, np. kadr, scena, plan,
- posługuje się pojęciami związanymi z przedstawieniem teatralnym i sztuką teatralną,
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada,
- konfrontuje sytuację bohaterów z własnym doświadczeniem odczytuje przesłanie utworu.

Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Słuchanie:

- koncentruje uwagę podczas słuchania dłuższych wypowiedzi innych oraz odtwarzanych utworów,
- w typowych sytuacjach komunikacyjnych cytuje wypowiedzi innych, wyraża swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu,
- odróżnia informacje ważne od mniej ważnych,
- właściwie odbiera intencje nadawcy komunikatu (również te niewyrażone wprost),
- na podstawie słuchanego tekstu tworzy notatkę, pisze krótkie streszczenie odróżnia wypowiedzi literackie od informacyjnych i reklamowych,
- dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy,
- odczytuje przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich (omawia przesłanie baśni, objaśnia morał bajki, wyjaśnia metaforyczny charakter mitu),
- rozumie mechanizmy oddziaływania reklam na odbiorców na podstawie intonacji odróżnia zdania neutralne od wykrzyknikowych.

Czytanie:

- wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio rozumie funkcję akapitu i cytatu w wypowiedzi,
- objaśnia przenośne znaczenie wybranych wyrazów, związków wyrazów wypowiedzi odróżnia teksty literackie od informacyjnych i reklamowych,
- dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy,

- odczytuje przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich,
- wskazuje typowe elementy konstrukcyjne w zaproszeniach, życzeniach, gratulacjach, ogłoszeniach, zawiadomieniach, instrukcjach, przepisach,
- głośno czyta utwory, uwzględniając zasady poprawnej artykulacji i intonacji, wprowadza pauzę,
- wskazuje różnice między rzeczownikami, czasownikami, przymiotnikami, liczebnikami, zaimkami, przyimkami i spójnikami,
- rozpoznaje w tekście zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte, pojedyncze i złożone (współrzędnie i podrzędnie),
- rozpoznaje równoważnik zdania,
- wydziela w zdaniu grupę podmiotu i orzeczenia,
- rozpoznaje zdania bezpodmiotowe,
- ustala stosunki nadrzędno-podrzędne i współrzędne z zdaniem pojedynczym,
- rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, osób, rodzajów; odróżnia formy osobowe czasowników od nieosobowych (bezokolicznik, formy zakończone na -no, -to),
- odróżnia wyrazy gwarowe od potocznych,
- wie, jakiego typu informacje zawierają słownik ortograficzny, słownik wyrazów bliskoznacznych, słownik języka polskiego, słownik wyrazów obcych, słownik frazeologiczny i umiejętnie je stosuje,
- wybiera informacje niewyrażone wprost z różnych źródeł, np. czasopism, stron internetowych.

5. Ocena bardzo dobra otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

Kształcenie językowe:

- stosuje właściwe formy odmiennej części mowy w kontekście,
- stosuje czasowniki dokonane i niedokonane w odpowiednim kontekście,
- wymienia sytuacje, w których używa się strony biernej
- używa trudnych form czasowników w dłuższym tekście,
- używa dłuższych i krótszych form zaimków w odpowiednich kontekstach,
- używa przysłówków w tekście,
- posługuje się przyimkami i spójnikami w tekście
- używa partykuł i wykrzykników w tekście,
- zdania pojedyncze nierozwinięte przekształca w zdanie pojedyncze rozwinięte,
- klasyfikuje związki wyrazowe,
- przekształca zdania tak, aby zastosuje inny rodzaj podmiotu,
- wykonuje wykresy zdań.

Tworzenie wypowiedzi:

Mówienie:

- tworzy wypowiedź zróżnicowaną stylistycznie w zależności od intencji nadawcy, sytuacji komunikacyjnej i rodzaju adresata,
- tworzy wypowiedź zróżnicowaną ze względu na funkcję komunikatu (ekspresywna, impresywna, poetycka) uzasadnia własne zdanie w rozmowie, podaje odpowiednie przykłady, cytuje, stosuje się do reguł grzecznościowych,
- rozpoczyna i podtrzymuje rozmowę na temat lektury czy dzieła filmowego,

- zadaje pytania alternatywne (przedstawia rozmówcy dwie możliwości rozwiązania problemu),
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym,
- w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką,
- posługuje się przysłowiami i powiedzeniami regionalnymi,
- poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasach przeszłym i przyszłym
- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła,
- interpretuje przenośne treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzy, dostosowuje tempo recytacji do treści utworu wzbogaca komunikat pozawerbalnymi środkami wypowiedzi,
- wykorzystuje wiedzę o częściach mowy podczas tworzenia własnej wypowiedzi,
- dokonuje samokrytyki wypowiedzi i doskonali ją pod względem konstrukcji i języka.

Pisanie:

- potrafi zastosować reguły ortograficzne w sytuacjach nietypowych (np. wykorzystać wiedzę o wyrazach pochodnych i rodzinie wyrazów, pisowni nie w przeciwstawieniach),
- przekształca zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, a także zdania w równoważniki zdań i odwrotnie - odpowiednio do przyjętego celu,
- wprowadza i przekształca różne typy wypowiedzi w zależności od celu i intencji wypowiedzi (zdania pojedyncze i złożone, równoważniki zdań),
- komponuje poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji,
- uzasadnia własne zdanie, podaje odpowiednie przykłady, np. z lektury,
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym,
- w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką,
- komponuje i przekształca plan wypowiedzi,
- pisze opowiadanie twórcze, list z perspektywy bohatera, baśń, sprawozdanie,
- świadomie wprowadza dialog, słownictwo opisujące przeżycia bohaterów jako element ożywiający akcję tworzy folder, charakterystykę, komiks,
- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła
- sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, odpowiednio dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej), składni (tworzy ciekawe pod względem składniowym wypowiedzi, stosuje się do zasad poprawności logiczno-składniowej, dba o poprawną interpunkcję wypowiedzi złożonych, wydziela przecinkiem lub wpisuje w nawias wypowiedzenia wtrącone), fleksji (w wypowiedziach stosuje w poprawnych formach odmienne i nieodmienne części mowy przewidziane w programie nauczania, w tym poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasach przeszłym i przyszłym), fonetyki (biegle stosuje wiadomości z zakresu fonetyki i wykorzystuje je w poprawnym zapisie wyrazów),
- dokonuje samodzielnej autokorekty napisanego tekstu.

Analiza i interpretacja tekstów kultury

- konfrontuje swoje reakcje czytelnicze z innymi odbiorcami,

- charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi,
- objaśnia funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w utworze epickim oraz środków stylistycznych w utworze poetyckim (w tym rozróżnia ożywienie i uosobienie jako rodzaje przenośni),
- omawia funkcje elementów realistycznych i fantastycznych w: baśniach, legendach, mitach, bajkach, opowiadaniu, powieści,
- wykorzystuje wiedzę na temat wersu, zwrotki, rymu, rytmu, refrenu do interpretacji utworu nazywa elementy świata przedstawionego w utworze dramatycznym,
- rozumie powiązania między częściami utworu dramatycznego (akt, scena),
- dostrzega zależność między rodzajem i funkcją komunikatu a jego odbiorcą (programy edukacyjne, rozrywkowe, informacyjne, reklamy),
- wyróżnia wśród przekazów audiowizualnych programy informacyjne, rozrywkowe, reklamy; dostrzega różnice między celem tych programów,
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada; konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami.

Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Słuchanie:

- przekazuje treść wysłuchanych wypowiedzi, potrafi ustosunkować się do wypowiedzi innych oraz nawiązać do nich podczas własnej wypowiedzi,
- uzasadnia swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu,
- nazywa intencje nadawcy komunikatu, dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi, w sytuacjach typowych odróżnia fakty od opinii.

Czytanie:

- wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio i wykorzystuje je w wypowiedzi np. opisującej lub oceniającej postać fikcyjną lub rzeczywistą,
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych i wykorzystuje je w odczytaniu znaczeń dosłownych i przenośnych,
- wykorzystuje treści zawarte w artykule, instrukcji, przepisie, tabeli, schemacie i notatce,
- nazywa intencje nadawcy komunikatu, dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi,
- nazywa osobę mówiącą w tekście w zależności od rodzaju utworu (podmiot liryczny narrator) w sytuacjach typowych odróżnia fakty od opinii,
- wskazuje typowe elementy stylistyczne i graficzne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, zawiadomieniach, instrukcjach, przepisach,
- dostrzega relacje między takimi elementami konstrukcji, jak tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapity głośno czyta utwory, wykorzystując umiejętność poprawnej artykulacji i intonacji, aby oddać sens odczytywanego tekstu,
- interpretuje głosowo wybrane fragmenty prozy,
- rozumie funkcje użytych w tekście zdań pojedynczych rozwiniętych i nierozwiniętych, pojedynczych i złożonych, równoważników zdań,
- rozumie funkcję użytych form przypadków, liczb, osób, czasów w tekstach literackich, użytkowych, reklamowych,
- wykorzystuje wiedzę o języku podczas analizy różnych tekstów kultury,
- w zależności od celu poszukiwań świadomie wybiera odpowiedni słownik (słownik ortograficzny, słownik wyrazów bliskoznacznych, słownik języka polskiego, słownik wyrazów obcych, słownik frazeologiczny),
- konfrontuje ze sobą informacje zgromadzone na podstawie różnych źródeł

6. Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą, a jego wiedza, umiejętności i zainteresowanie przedmiotem wykraczają poza program nauczania języka polskiego w klasie VI.

KLASA 7

1. Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.
2. Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

Kształcenie językowe

- wie, czym jest błąd językowy,
- ma podstawową wiedzę z zakresu gramatyki języka polskiego:
 - fonetyki (zna różnicę między głosem a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe; wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych, utraty dźwięczności w wygłosie), dostrzega rozbieżności między mową a pismem,
 - słowotwórstwa i słownictwa (wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji,
 - fleksji (stosuje wiedzę o częściach mowy w poprawnym zapisie partykuły nie z różnymi częściami mowy, rozpoznaje imiesłowowy, zna zasady ich tworzenia i odmiany),
 - składni (wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie,
 - przedstawia zasadę tworzenia strony biernej czasownika,
- rozumie różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów,
- odróżnia typy wyrazów złożonych,
- wskazuje zdania złożone,
- przedstawia klasyfikację imiesłowów
- zna typy skrótów i skrótowców i stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie,
- świadomie wzbogaca zasób własnego słownictwa o przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp.,
- odróżnia synonimy od homonimów.

Tworzenie wypowiedzi

- sporządza w różnych formach notatkę dotyczącą wysłuchanej wypowiedzi,
- tworzy plan dłuższej wypowiedzi,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *teza, hipoteza, argumenty, akapit*
- tworzy wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, w rozprawce z pomocą nauczyciela formułuje tezę, hipotezę oraz argumenty, samodzielnie podaje przykłady do argumentów, wnioskuje,
- wypowiada się na temat,
- wymienia elementy składające się na opis sytuacji, opis przeżyć wewnętrznych i opis dzieła sztuki

- stara się zachować poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną tekstu, a w tekstach mówionych zachowuje poprawność akcentowania wyrazów i zdań, dba o poprawną wymowę,
- stara się o estetyczny zapis wypowiedzi
- wygłasza krótki monolog, podejmuje próbę wygłaszania przemówienia oraz próby uczestniczenia w dyskusji,
- przygotowuje wywiad,
- streszcza, skraca, parafrazuje tekst, w tym tekst popularnonaukowy,
- wyraża swoje zdanie i umie je uzasadnić, odnosi się do cudzych poglądów,
- pisze opowiadanie odtwórcze i twórcze,
- wie, jak umieścić dialog w tekście opisuje i charakteryzuje postaci rzeczywiste i fikcyjne,
- stosuje narrację pierwszo- i trzecioosobową,
- opisuje elementy dzieła malarskiego,
- wykorzystuje - z pomocą nauczyciela - odpowiednie konteksty, układa tekst o trójdzielnej kompozycji z uwzględnieniem akapitów, stosuje cytaty,
- wygłasza z pamięci tekst poetycki.

Kształcenie literackie i kulturowe

Słuchanie:

- uważnie słucha wypowiedzi kolegów i nauczyciela,
- wyraża prośbę o powtórzenie wypowiedzi,
- słucha nagrania wzorcowej recytacji,
- mówi na temat najważniejszych treści wysłuchanego utworu rozumie polecenia,
- rozpoznaje fragmenty informacyjne i perswazyjne w wysłuchanym tekście,
- rozpoznaje emocje towarzyszące osobie wypowiadającej się.

Czytanie utworów literackich i odbiór tekstów kultury

- czyta teksty współczesne i dawne,
- odczytuje tekst literacki i inne dzieła sztuki (np. obraz, rzeźba, grafika) na poziomie dosłownym, na poziomie krytycznym z pomocą nauczyciela i rówieśników określa temat utworu i poruszony problem, odnosi się do wybranych kontekstów, np. biograficznego, historycznego, kulturowego,
- rozpoznaje wypowiedź o charakterze emocjonalnym, argumentacyjnym,
- wskazuje w tekście argumentacyjnym tezę, argument i przykłady,
- rozpoznaje w tekście najważniejsze informacje, opinię i fakty, rozróżnia fikcję i kłamstwo,
- wie, czym jest perswazja, sugestia, ironia, z pomocą nauczyciela i klasy rozpoznaje aluzję,
- rozróżnia elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim wskazuje nadawcę i adresata wypowiedzi,
- dostrzega różne motywy postępowania bohaterów,
- odczytując sens utworu, dostrzega podstawowe wartości, takie jak przyjaźń, wierność, patriotyzm; formułuje wnioski,
- czyta utwory liryczne i zna cechy liryki jako rodzaju literackiego, zna gatunki należące do liryki: sonet, pieśń, tren,
- odróżnia osobę mówiącą w wierszu od autora tekstu, bohatera utworu od podmiotu lirycznego,
- zna podstawowe środki wyrazu artystycznego wypowiedzi, w tym: neologizm, prozaizm, eufemizm, inwokację,

- rozpoznaje obrazy poetyckie w utworze,
 - czyta utwory epickie i zna cechy epiki jako rodzaju literackiego, zna gatunki należące do epiki wymienia elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,
 - wie, czym się różni fikcja literacka od rzeczywistości rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową,
 - rozpoznaje w tekście epickim fragmenty opowiadania i opisu,
 - odróżnia dramat od innych rodzajów literackich, wskazuje elementy dramatu: akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog i dialog,
 - rozpoznaje balladę jako gatunek z pogranicza rodzajów literackich,
 - posługuje się spisem treści, cytatem z poszanowaniem praw autorskich,
 - rozpoznaje gatunki dziennikarskie: wywiad, artykuł, felieton,
 - wyszukuje informacje w tekście popularnonaukowym, naukowym, publicystycznym dostrzega symbole i alegorie w tekstach kultury,
 - zna terminy adaptacja filmowa i adaptacja teatralna,
 - wymienia osoby uczestniczące w procesie powstawania przedstawienia teatralnego oraz filmu (reżyser, aktor, scenograf, charakteryzator),
 - zauważa związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury,
 - dokonuje przekładu intersemiotycznego tekstów kultury i interpretacji zjawisk społecznych oraz prezentuje je w ramach różnych projektów grupowych.
3. Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

Kształcenie językowe:

- dostrzega błędy językowe i potrafi je skorygować,
- stosuje w tworzonych tekstach podstawową wiedzę językową w zakresie:
 - fonetyki (zna różnicę między głosem a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe; wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych, utraty dźwięczności w wygłosie), dostrzega rozbieżności między mową a pismem,
 - słowotwórstwa i słownictwa (wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji, rozumie różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów, odróżnia typy wyrazów złożonych),
- zna typy skrótów i skrótowców i stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie,
- świadomie wzbogaca zasób własnego słownictwa o przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp., odróżnia synonimy od homonimów,
- formułuje zdania podrzędne i stawia przecinki w odpowiednich miejscach,
- odnajduje w tekście czasowniki w stronie biernej i wyjaśnia, w jakim celu zostały użyte,
- stosuje wiedzę o:
 - częściach mowy w poprawnym zapisie partykuły *nie* z różnymi częściami mowy
 - rozpoznaje imiesłowowy, zna zasady ich tworzenia i odmiany
 - składni (wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie).

Tworzenie wypowiedzi

- pisze na temat, starając się zachować przejrzystą kompozycję logicznej i spójnej wypowiedzi,
- wyraża własne zdanie i podaje argumenty na poparcie własnego stanowiska,
- zachowuje trójdzielną kompozycję dłuższej wypowiedzi, w tym w przemówieniu,
- stosuje się do zasad poprawnej wymowy oraz norm dotyczących akcentowania wyrazów i zdań, zna wyjątki w akcentowaniu wyrazów,
- rozróżnia środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi w oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach mówienia,
- stosuje zasady etykiety językowej i przestrzega zasad etyki mowy uczestniczy w dyskusji zgodnie z zasadami kultury,
- dostrzega zjawisko brutalności słownej, kłamstwo i manipulację,
- uczestniczy w omówieniu recytacji własnej, koleżanek i kolegów,
- redaguje rozprawkę z tezą bądź hipotezą, formułuje odpowiednie argumenty i popiera je odpowiednimi przykładami,
- pisze wywiad,
- stosuje akapity, dba o spójne nawiązania między poszczególnymi częściami wypowiedzi,
- zachowuje poprawność językową i stylistyczną tworzonego tekstu,
- wykazuje dbałość o estetykę zapisu oraz poprawność ortograficzną i interpunkcyjną,
- opisuje dzieło malarskie z odniesieniem do odpowiednich kontekstów,
- odczytuje sensory przenośne w tekstach kultury, takich jak obraz, plakat, grafika,
- w tekstach własnych wykorzystuje różne formy wypowiedzi, w tym opis sytuacji,
- recytuje tekst poetycki, podejmuje próbę interpretacji głosowej z uwzględnieniem tematu i wyrażanych emocji.

Kształcenie literackie i kulturowe

Słuchanie:

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej przez uważne słuchanie wypowiedzi innych jej uczestników,
- żywo reaguje na wypowiedzi kolegów i nauczyciela, m.in. prosi o jej powtórzenie, uzupełnienie, wyjaśnienie,
- określa tematykę wysłuchanego utworu,
- ocenia wartość wysłuchanego tekstu,
- rozróżnia teksty o charakterze informacyjnym i perswazyjnym,
- wybiera potrzebne informacje z wysłuchanego tekstu,
- rozpoznaje komizm, kpinę i ironię jako wyraz intencji wypowiedzi.

Czytanie utworów literackich i odbiór tekstów kultury:

- podejmuje próby samodzielnego odczytania różnych tekstów współczesnych i dawnych na poziomie przenośnym, a w ich odczytaniu odnosi się do różnych kontekstów,
- nazywa różne motywy postępowania bohaterów,
- określa problem poruszony w utworze i ustosunkowuje się do niego identyfikuje w tekście poetyckim cechy liryki,
- charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu,
- wskazuje podstawowe środki wyrazu artystycznego wypowiedzi, w tym: neologizm, prozaizm, eufemizm, inwokację,
- wyodrębnia w tekście obrazy poetyckie,
- rozróżnia takie gatunki poezji, jak pieśń, hymn,
- identyfikuje elementy świata przedstawionego w utworze,
- odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości,

- rozumie znaczenie terminów realizm i fantastyka,
- odróżnia cechy gatunkowe noweli, powieści, opowiadania,
- podaje przykłady utworów należących do literatury dydaktycznej; zna cechy literatury dydaktycznej, wymienia cechy bajki i ballady,
- rozpoznaje cechy dramatu,
- samodzielnie wyszukuje potrzebne informacje w odpowiednich źródłach, sporządza prosty przypis,
- wyszukuje informacje w indeksie i przypisach,
- rozpoznaje językowe i pozajęzykowe środki perswazji, np. w reklamie prasowej analizuje symbole i alegorie występujące w tekstach kultury,
- dostrzega funkcje środków pozajęzykowych w sztuce teatralnej i filmie wskazuje w balladzie elementy typowe dla różnych rodzajów literackich analizuje związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury,
- wskazuje elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim

4. Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

Kształcenie językowe:

- umiejętnie stosuje wiedzę językową,
- dokonuje korekty tekstu,
- analizuje elementy językowe w tekstach kultury, wykorzystując wiedzę o języku w zakresie:
 - fonetyki (zna różnicę między głoską a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe; wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych, utraty dźwięczności w wygłosie), dostrzega rozbieżności między mową a pismem,
 - słowotwórstwa i słownictwa (wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, czym jest podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji, rozumie różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów, odróżnia typy wyrazów złożonych), zna typy skrótów i skrótowców i stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie, świadomie wzbogaca zasób własnego słownictwa o przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp., odróżnia synonimy od homonimów,
 - fleksji (stosuje wiedzę o częściach mowy w poprawnym zapisie partykuły nie z różnymi częściami mowy, rozpoznaje imiesłowy, zna zasady ich tworzenia i odmiany),
 - składni (wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie).

Tworzenie wypowiedzi

- płynnie mówi na podany temat, starając się zachować zasady poprawności językowej i stylistycznej,
- uzasadnia własne zdanie za pomocą rzeczowych argumentów,
- dobiera środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi w oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach mówienia,
- aktywnie uczestniczy w dyskusji,

- wystrzega się brutalności słownej, kłamstwa i manipulacji w wypowiedzi ustnej,
- pisze na temat, stosując funkcjonalną kompozycję logicznej wypowiedzi, polemizuje ze stanowiskiem innych, formułuje rzeczowe argumenty poparte celnie dobranymi przykładami,
- dobiera i stosuje środki językowe odpowiednio do sytuacji i odbiorcy oraz rodzaju komunikatu,
- prezentuje w dyskusji swoje stanowisko, rozwija je odpowiednio dobranymi argumentami, świadome stosuje retoryczne środki wyrazu,
- reaguje z zachowaniem zasad kultury na zjawisko brutalności słownej, kłamstwo i manipulację,
- w rozprawce dobiera odpowiednie argumenty, w których odwołuje się do kontekstu literackiego, popiera je odpowiednimi przykładami,
- pisze wywiad, wykorzystując zdobytą z różnych źródeł wiedzę na temat podjęty w rozmowie,
- opisuje dzieło malarskie z odniesieniem do odpowiednich kontekstów,
- podejmuje próbę interpretacji tekstu kultury, np. obrazu, plakatu, grafiki,
- w tekstach własnych wykorzystuje różne formy wypowiedzi, w tym mowę zależną i niezależną w celu dynamizowania akcji i charakteryzowania bohatera,
- recytuje tekst poetycki, interpretacje głosowo z uwzględnieniem tematu,
- ocenia recytację własną, koleżanek i kolegów i przedstawia uzasadnienie swojej oceny.

Kształcenie literackie i kulturowe

Słuchanie:

- słucha nagrań recytacji utworów poetyckich i prozatorskich oraz dostrzega środki wyrazu artystycznego tekstu,
- analizuje i rozpoznaje intencję nadawcy wysłuchanego utworu, w tym aluzję, sugestię, manipulację

Czytanie tekstów pisanych i odbiór innych tekstów kultury:

- płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania i intonacji,
- odczytuje tekst na poziomie przenośnym, określa funkcję przeczytanego tekstu,
- interpretuje tytuł utworu,
- wyjaśnia motywy postępowania bohaterów, ocenia ich zachowania i postawy w odniesieniu do ogólnie przyjętych zasad moralnych,
- dostrzega manipulację i perswazję, wartościowanie w czytany tekście, w tym w satyrze określa funkcję środków artystycznego wyrazu,
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze, omawia ich funkcję w konstrukcji utworu,
- uzasadnia przynależność gatunkową różnych utworów literackich,
- uzasadnia przynależność tekstu prasowego do publicystyki,
- wyszukuje i porównuje informacje w różnych tekstach, m.in. popularnonaukowych i naukowych analizuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie prasowej,
- odczytuje sensy przenośne i symboliczne w odbieranym tekście.

5. Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

Kształcenie językowe:

- wykorzystuje wiedzę o języku,
- analizuje elementy językowe w tekstach kultury jako świadome kształtowanie warstwy stylistycznej tekstu,

- świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania w zakresie fonetyki, fleksji, składni, słownictwa.

Tworzenie wypowiedzi

- udowadnia swoje racje za pomocą rzeczowych argumentów ułożonych w logiczny wywód,
- aktywnie uczestniczy w dyskusji, używając środków językowych wyrażających stosunek mówiącego do przedstawianych treści i nawiązując do wypowiedzi przedmówców,
- podejmuje próby prowadzenia dyskusji,
- charakteryzując postać fikcyjną, ocenia i wartościuje jej zachowania i postawy w odniesieniu do ogólnie przyjętych norm moralnych,
- analizuje uczucia własne i bohaterów literackich,
- próbuje interpretować głosowo wygłaszany tekst, m.in. przez poprawne stosowanie pauz w tekście zawierającym przerzutnie,
- krytycznie, rzeczowo omawia oraz ocenia recytację własną i kolegów,
- pisze wypowiedzi logiczne, spójne i przejrzyste pod względem kompozycyjnym i poprawne pod względem językowym, stylistycznym, ortograficznym oraz interpunkcyjnym,
- dobierając odpowiednie słownictwo, tworzy tekst wyrażający intencje nadawcy,
- posługuje się odpowiednimi argumentami i przykładami w celu uzasadnienia własnego zdania,
- posługując się bogatym słownictwem, redaguje różne formy wypowiedzi, m.in. opowiadanie z elementami dialogu i monologu, opisu, charakterystyki, zróżnicowane stylistycznie i funkcjonalnie opisy, recenzję i notatkę (różnorodne postaci) oraz pisma użytkowe,
- odwołuje się do kontekstów, tworzy rozprawkę z tezą lub hipotezą.

Kształcenie literackie i kulturowe

Słuchanie:

- słucha nagrań recytacji utworów poetyckich i prozatorskich oraz dostrzega i ocenia zabiegi związane z prezentacją walorów artystycznych tekstu,
- interpretuje wysłuchany tekst, uwzględniając intencję jego nadawcy.

Czytanie tekstów pisanych i odbiór innych tekstów kultury:

- płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania, intonacji oraz uwzględnia budowę wersyfikacyjną, a także organizację rytmiczną utworu poetyckiego
- odczytuje tekst na poziomie przerośnym i symbolicznym
- wartościuje zachowania i postawy bohaterów, uwzględniając motywy ich postępowania i odwołując się do ogólnie przyjętych zasad moralnych
- ustosunkowuje się do różnych sposobów oddziaływania tekstu na odbiorcę, takich jak perswazja, manipulacja itp.
- określa funkcję środków artystycznego wyrazu, a zwłaszcza symbolu i alegorii interpretuje symbole występujące w różnych tekstach kultury.

6. Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą, a jego wiedza, umiejętności i zainteresowanie przedmiotem wykraczają poza program nauczania języka polskiego w klasie VII.

KLASA 8

1. Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.
2. Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

Kształcenie językowe

- wie, czym jest błąd językowy,
- ma podstawową wiedzę z zakresu gramatyki języka polskiego,
- fonetyki (zna różnicę między głosem a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe; wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych, utraty dźwięczności w wygłosie), dostrzega rozbieżności między mową a pismem,
- słowotwórstwa i słownictwa (wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji,
- rozumie różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów,
- odróżnia typy wyrazów złożonych,
- zna typy skrótów i skrótowców i stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie,
- świadomie wzbogaca zasób własnego słownictwa o przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp.,
- odróżnia synonimy od homonimów,
- fleksji (stosuje wiedzę o częściach mowy w poprawnym zapisie partykuły nie z różnymi częściami mowy, rozpoznaje imiesłowowy, zna zasady ich tworzenia i odmiany)
- składni (wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie.

Tworzenie wypowiedzi

- sporządza w różnych formach notatkę dotyczącą wysłuchanej wypowiedzi,
- tworzy plan dłuższej wypowiedzi,
- tworzy wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, w rozprawce z pomocą nauczyciela formułuje tezę, hipotezę oraz argumenty, samodzielnie podaje przykłady do argumentów, wnioskuje – wypowiada się na temat – stara się zachować poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną tekstu, a w tekstach mówionych zachowuje poprawność akcentowania wyrazów i zdań, dba o poprawną wymowę,
- stara się o estetyczny zapis wypowiedzi – wygłasza krótki monolog, podejmuje próbę wygłaszania przemówienia oraz próby uczestniczenia w dyskusji,
- przygotowuje wywiad,
- streszcza, skraca, parafrazuje tekst, w tym tekst popularnonaukowy,
- wyraża swoje zdanie i umie je uzasadnić, odnosi się do cudzych poglądów,
- pisze opowiadanie odtwórcze i twórcze,
- wie, jak umieścić dialog w tekście opisuje i charakteryzuje postaci rzeczywiste i fikcyjne,
- stosuje narrację pierwszo- i trzecioosobową,
- opisuje elementy dzieła malarskiego,
- wykorzystuje - z pomocą nauczyciela - odpowiednie konteksty, układa tekst o trójdzielnej kompozycji z uwzględnieniem akapitów, stosuje cytaty,

- wygłasza z pamięci tekst poetycki.

Kształcenie literackie i kulturowe

- uważnie słucha wypowiedzi kolegów i nauczyciela,
- wyraża prośbę o powtórzenie wypowiedzi,
- słucha nagrania wzorcowej recytacji,
- mówi na temat najważniejszych treści wysłuchanego utworu rozumie polecenia,
- rozpoznaje fragmenty informacyjne i perswazyjne w wysłuchanym tekście,
- rozpoznaje emocje towarzyszące osobie wypowiadającej się.

Samokształcenie/ interpretacja utworu

- czyta teksty współczesne i dawne,
- odczytuje tekst literacki i inne dzieła sztuki (np. obraz, rzeźba, grafika) na poziomie dosłownym, na poziomie krytycznym z pomocą nauczyciela i rówieśników określa temat utworu i poruszony problem, odnosi się do wybranych kontekstów, np biograficznego, historycznego, kulturowego,
- rozpoznaje wypowiedź o charakterze emocjonalnym, argumentacyjnym,
- wskazuje w tekście argumentacyjnym tezę, argument i przykłady,
- rozpoznaje w tekście najważniejsze informacje, opinię i fakty, rozróżnia fikcję i kłamstwo,
- wie, czym jest perswazja, sugestia, ironia, z pomocą nauczyciela i klasy rozpoznaje aluzję,
- rozróżnia elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim wskazuje nadawcę i adresata wypowiedzi,
- dostrzega różne motywy postępowania bohaterów,
- odczytując sens utworu, dostrzega podstawowe wartości, takie jak przyjaźń, wierność, patriotyzm; formułuje wnioski,
- czyta utwory liryczne i zna cechy liryki jako rodzaju literackiego, zna gatunki należące do liryki: sonet, pieśń, tren,
- odróżnia osobę mówiącą w wierszu od autora tekstu, bohatera utworu od podmiotu lirycznego,
- zna podstawowe środki wyrazu artystycznego wypowiedzi, w tym: neologizm, prozaizm, eufemizm, inwokację,
- rozpoznaje obrazy poetyckie w utworze,
- czyta utwory epickie i zna cechy epiki jako rodzaju literackiego, zna gatunki należące do epiki wymienia elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,
- wie, czym się różni fikcja literacka od rzeczywistości rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową,
- rozpoznaje w tekście epickim fragmenty opowiadania i opisu,
- odróżnia dramat od innych rodzajów literackich, wskazuje elementy dramatu: akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog i dialog,
- rozpoznaje balladę jako gatunek z pogranicza rodzajów literackich,
- posługuje się spisem treści, cytatem z poszanowaniem praw autorskich,
- rozpoznaje gatunki dziennikarskie: wywiad, artykuł, felieton,
- wyszukuje informacje w tekście popularnonaukowym, naukowym, publicystycznym dostrzega symbole i alegorie w tekstach kultury,
- zna terminy adaptacja filmowa i adaptacja teatralna,
- wymienia osoby uczestniczące w procesie powstawania przedstawienia teatralnego oraz filmu (reżyser, aktor, scenograf, charakteryzator),
- zauważa związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury,

- dokonuje przekładu intersemiotycznego tekstów kultury i interpretacji zjawisk społecznych oraz prezentuje je w ramach różnych projektów grupowych.
3. Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

Kształcenie językowe:

- dostrzega błędy językowe i potrafi je skorygować,
- stosuje w tworzonych tekstach podstawową wiedzę językową w zakresie umiejętności gramatycznych,
- fonetyka: (zna różnicę między głoską a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe; wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych, utraty dźwięczności w wygłosie), dostrzega rozbieżności między mową a pismem,
- słowotwórstwo i słownictwo (wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji, rozumie różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów, odróżnia typy wyrazów złożonych),
- zna typy skrótów i skrótowców i stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie,
- świadomie wzbogaca zasób własnego słownictwa o przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp., odróżnia synonimy od homonimów,
- fleksja (stosuje wiedzę o częściach mowy w poprawnym zapisie partykuły nie z różnymi częściami mowy, rozpoznaje imiesłowy, zna zasady Ich tworzenia i odmiany),
- składnia (wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie).

Tworzenie wypowiedzi

- pisze na temat, starając się zachować przejrzystą kompozycję logicznej i spójnej wypowiedzi,
- wyraża własne zdanie i podaje argumenty na poparcie własnego stanowiska,
- zachowuje trójdzielną kompozycję dłuższej wypowiedzi, w tym w przemówieniu,
- stosuje się do zasad poprawnej wymowy oraz norm dotyczących akcentowania wyrazów i zdań, zna wyjątki w akcentowaniu wyrazów,
- rozróżnia środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi w oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach mówienia,
- stosuje zasady etykiety językowej i przestrzega zasad etyki mowy uczestniczy w dyskusji zgodnie z zasadami kultury,
- dostrzega zjawisko brutalności słownej, kłamstwo i manipulację,
- uczestniczy w omówieniu recytacji własnej, koleżanek i kolegów,
- redaguje rozprawkę z tezą bądź hipotezą, formułuje odpowiednie argumenty i popiera je odpowiednimi przykładami,
- pisze wywiad,
- stosuje akapity, dba o spójne nawiązania między poszczególnymi częściami wypowiedzi,
- zachowuje poprawność językową i stylistyczną tworzonego tekstu,
- wykazuje dbałość o estetykę zapisu oraz poprawność ortograficzną i interpunkcyjną,
- opisuje dzieło malarskie z odniesieniem do odpowiednich kontekstów,
- odczytuje sensy przenośne w tekstach kultury, takich jak obraz, plakat, grafika,

- w tekstach własnych wykorzystuje różne formy wypowiedzi, w tym opis sytuacji,
- recytuje tekst poetycki, podejmuje próbę interpretacji głosowej z uwzględnieniem tematu i wyrażanych emocji.

Kształcenie literackie i kulturowe

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej przez uważne słuchanie wypowiedzi innych jej uczestników,
- żywo reaguje na wypowiedzi kolegów i nauczyciela, m.in. prosi o jej powtórzenie, uzupełnienie, wyjaśnienie,
- określa tematykę wysłuchanego utworu,
- ocenia wartość wysłuchanego tekstu,
- rozróżnia teksty o charakterze informacyjnym i perswazyjnym,
- wybiera potrzebne informacje z wysłuchanego tekstu,
- rozpoznaje komizm, kpinę i ironię jako wyraz intencji wypowiedzi.

Samokształcenie/ interpretacja utworu

- podejmuje próby samodzielnego odczytania różnych tekstów współczesnych i dawnych na poziomie przerośnym, a w ich odczytaniu odnosi się do różnych kontekstów,
- nazywa różne motywy postępowania bohaterów,
- określa problem poruszony w utworze i ustosunkowuje się do niego identyfikuje w tekście poetyckim cechy liryki,
- charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu,
- wskazuje podstawowe środki wyrazu artystycznego wypowiedzi, w tym: neologizm, prozaizm, eufemizm, inwokację,
- wyodrębnia w tekście obrazy poetyckie,
- rozróżnia takie gatunki poezji, jak pieśń, hymn,
- identyfikuje elementy świata przedstawionego w utworze,
- odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości,
- rozumie znaczenie terminów realizm i fantastyka,
- odróżnia cechy gatunkowe noweli, powieści, opowiadania,
- podaje przykłady utworów należących do literatury dydaktycznej; zna cechy literatury dydaktycznej, wymienia cechy bajki i ballady,
- rozpoznaje cechy dramatu jako rodzaju literackiego,
- samodzielnie wyszukuje potrzebne informacje w odpowiednich źródłach, sporządza prosty przypis,
- wyszukuje informacje w indeksie i przypisach,
- rozpoznaje językowe i pozajęzykowe środki perswazji, np. w reklamie prasowej analizuje symbole i alegorie występujące w tekstach kultury,
- dostrzega funkcje środków pozajęzykowych w sztuce teatralnej i filmie wskazuje w balladzie elementy typowe dla różnych rodzajów literackich analizuje związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury,
- wskazuje elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim

4. Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

Kształcenie językowe:

- umiejętnie stosuje wiedzę językową,
- dokonuje korekty tekstu, analizuje elementy językowe w tekstach kultury, wykorzystując wiedzę o języku,

- fonetyka (zna różnicę między głosem a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe; wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych, utraty dźwięczności w wygłosie), dostrzega rozbieżności między mową a pismem,
- słowotwórstwo i słownictwo (wie czym jest podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji, rozumie różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów, odróżnia typy wyrazów złożonych),
- fleksja (stosuje wiedzę o częściach mowy w poprawnym zapisie partykuły nie z różnymi częściami mowy, rozpoznaje imiesłowy, zna zasady ich tworzenia i odmiany)
- składnia (wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie).

Tworzenie wypowiedzi

- płynnie mówi na podany temat, starając się zachować zasady poprawności językowej i stylistycznej,
- uzasadnia własne zdanie za pomocą rzeczowych argumentów,
- dobiera środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi w oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach mówienia,
- aktywnie uczestniczy w dyskusji,
- wystrzega się brutalności słownej, kłamstwa i manipulacji w wypowiedzi ustnej,
- pisze na temat, stosując funkcjonalną kompozycję logicznej wypowiedzi, polemizuje ze stanowiskiem innych, formułuje rzeczowe argumenty poparte celnie dobranymi przykładami,
- dobiera i stosuje środki językowe odpowiednio do sytuacji i odbiorcy oraz rodzaju komunikatu,
- prezentuje w dyskusji swoje stanowisko, rozwija je odpowiednio dobranymi argumentami, świadomie stosuje retoryczne środki wyrazu, reaguje z zachowaniem zasad kultury na zjawisko brutalności słownej, kłamstwo i manipulację,
- w rozprawce dobiera odpowiednie argumenty, w których odwołuje się do kontekstu literackiego, popiera je odpowiednimi przykładami,
- pisze wywiad, wykorzystując zdobytą z różnych źródeł wiedzę na temat podjęty w rozmowie,
- opisuje dzieło malarskie z odniesieniem do odpowiednich kontekstów,
- podejmuje próbę interpretacji tekstu kultury, np. obrazu, plakatu, grafiki,
- w tekstach własnych wykorzystuje różne formy wypowiedzi, w tym mowę zależną i niezależną w celu dynamizowania akcji i charakteryzowania bohatera,
- recytuje tekst poetycki, interpretację głosowo z uwzględnieniem tematu,
- ocenia recytację własną, koleżanek i kolegów i przedstawia uzasadnienie swojej oceny.

Kształcenie literackie i kulturowe

- słucha nagrań recytacji utworów poetyckich i prozatorskich oraz dostrzega środki wyrazu artystycznego tekstu,
- analizuje i rozpoznaje intencję nadawcy wysłuchanego utworu, w tym aluzję, sugestię, manipulację

Samokształcenie/ interpretacja utworu

- płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania i intonacji,

- odczytuje tekst na poziomie przerośnym, określa funkcję przeczytanego tekstu,
 - interpretuje tytuł utworu,
 - wyjaśnia motywy postępowania bohaterów, ocenia ich zachowania i postawy w odniesieniu do ogólnie przyjętych zasad moralnych,
 - dostrzega manipulację i perswazję, wartościowanie w czytany tekście, w tym w satyrze określa funkcję środków artystycznego wyrazu,
 - analizuje elementy świata przedstawionego w utworze, omawia ich funkcję w konstrukcji utworu,
 - uzasadnia przynależność gatunkową różnych utworów literackich,
 - uzasadnia przynależność tekstu prasowego do publicystyki,
 - wyszukuje i porównuje informacje w różnych tekstach, m.in. popularnonaukowych i naukowych analizuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie prasowej,
 - odczytuje sensory przerośne i symboliczne w odbieranym tekście.
5. Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

Kształcenie językowe:

- wykorzystuje wiedzę o języku,
- odczytuje sensory symboliczne i przerośne w tekstach kultury, jako element świadomego kształtowania warstwy stylistycznej wyrazu,
- świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania w zakresie fonetyki, fleksji, składni, słownictwa.

Tworzenie wypowiedzi

- udowadnia swoje racje za pomocą rzeczowych argumentów ułożonych w logiczny wywód,
- aktywnie uczestniczy w dyskusji, używając środków językowych wyrażających stosunek mówiącego do przedstawianych treści i nawiązując do wypowiedzi przedmówców,
- podejmuje próby prowadzenia dyskusji charakteryzując postać fikcyjną, ocenia i wartościuje jej zachowania i postawy w odniesieniu do ogólnie przyjętych norm moralnych,
- analizuje uczucia własne i bohaterów literackich,
- próbuje interpretować głośno wygłaszany tekst, m.in. przez poprawne stosowanie pauz w tekście zawierającym przerzutnie,
- krytycznie, rzeczowo omawia oraz ocenia recytację własną i kolegów,
- pisze wypowiedzi logiczne, spójne i przejrzyste pod względem kompozycyjnym i poprawne pod względem językowym, stylistycznym, ortograficznym oraz interpunkcyjnym dobierając odpowiednie słownictwo, tworzy tekst wyrażający intencje nadawcy,
- posługuje się odpowiednimi argumentami i przykładami w celu uzasadnienia własnego zdania posługując się bogatym słownictwem,
- redaguje różne formy wypowiedzi, m.in. opowiadanie z elementami dialogu i monologu, opisu, charakterystyki,
- pisze teksty zróżnicowane stylistycznie i funkcjonalnie - opisy, recenzję i notatkę (różnorodne postaci) oraz pisma użytkowe,
- odwołuje się do kontekstów, tworzy rozprawkę z tezą lub hipotezą.

Kształcenie literackie i kulturowe

- słucha nagrań recytacji utworów poetyckich i prozatorskich oraz dostrzega i ocenia zabiegi związane z prezentacją walorów artystycznych tekstu,
 - interpretuje wysłuchany tekst, uwzględniając intencję jego nadawcy.
6. Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą, a jego wiedza, umiejętności i zainteresowanie przedmiotem wykraczają poza program nauczania języka polskiego w klasie VIII.